

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SUCHOŻEBRY

na lata 2023-2030

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	6
II. WNIOSKI Z DIAGNOZY STRATEGICZNEJ	8
III. MISJA I WIZJA GMINY SUCHOŻEBRY	12
IV. KIERUNKI ROZWOJU	14
Cel 1. Wysoki standard życia mieszkańców	15
Cel 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy	17
Cel 3. Atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego	20
Cel 4. Sprawnie zarządzana przestrzeń	22
V. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	25
Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	33
VI. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	38
OSi na poziomie krajowym	38
OSi określone w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”	38
OSi gminy Suchożebry	42
VII. NAWIĄZANIE DO NADRZĘDNYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH – MIĘDZYNARODOWYCH, KRAJOWYCH, REGIONALNYCH I LOKALNYCH	44
Poziom międzynarodowy	44
Poziom krajowy	48
Poziom regionalny	56
Poziom lokalny	62
VIII. SYSTEM WDRAŻANIA I FINANSOWANIA	63
System wdrażania	63
Ramy finansowe oraz źródła finansowania	66
Szczegółowe planowane inwestycje	70
IX. MONITORING I EWALUACJA	76
Monitoring	76
Ewaluacja	88
X. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW, TABEL I ZAŁĄCZNIKÓW	90
Spis rysunków	90
Spis wykresów	90

Wykonawcy Strategii:

Atelier
Centrum Profilaktyki i Reedukacji

Dokument powstał w 2023 roku w ramach pracy zespołu, w składzie:

Kierownik zespołu – mgr Ewelina Mrożek

Członek zespołu – mgr Nina Łapeta

Członek zespołu – mgr Agata Kurzawa

We współpracy z Urzędem Gminy Suchożebry

Fotografie zamieszczone w dokumencie zostały udostępnione przez Urząd Gminy Suchożebry

Tabela 1. Wykaz użytych skrótów.

Skrót	Definicja
AKPOŚK	Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
BDL GUS	Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
CO ₂	Dwutlenek węgla
DK	Droga krajowa
GBP	Gminna Biblioteka Publiczna
GOK	Gminny Ośrodek Kultury
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GZWP	Główny zbiornik wód podziemnych
JCWP	Jednolita część wód powierzchniowych
JCWpd	Jednolita część wód podziemnych
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
KSRR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
MOF	Miejski Obszar Funkcjonalny
MPZP	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
OSI	Obszary strategicznej interwencji
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PEP2030	Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej
PPSS	Plan przeciwdziałania skutkom suszy
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
PZPWM	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego
SIWZ	Standardy infrastruktury rowerowej i koncepcja tras rowerowych wskazanych do realizacji w perspektywie do 2030 roku w województwie mazowieckim
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)
UE	Unia Europejska
UGS	Urząd Gminy Suchożebry
WPF	Wieloletnia Prognoza Finansowa

I. WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry powstała w odpowiedzi na zmieniające się procesy społeczno-gospodarcze, przestrzenne i środowiskowe na poziomie lokalnym, ponadlokalnym oraz krajowym. Dokument ten jest dopełnieniem „Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2014-2020” i zawiera rozwojowe plany na przyszłość. Strategia Rozwoju ma za zadanie eliminować istniejące bariery na rzecz wykorzystywania lokalnych atutów. Jedną z najważniejszych wytycznych określających ramy dla planowanych przedsięwzięć będzie dążenie do rozwoju zrównoważonego.

Dokument powstał we współpracy z władzami lokalnymi, z zachowaniem zasad partycypacji społecznej, gdzie społeczność lokalna miała decydujący wpływ na proces jego tworzenia. Podjęto szereg działań mających na celu włączenie mieszkańców w kreowanie Strategii, przez co uzyskany obraz Gminy jest spójnym spojrzeniem na proces rozwoju zarówno władz lokalnych, jak i również zaangażowanej społeczności lokalnej.

W Państwa ręce przekazujemy Strategię, wynik ponad 6 miesięcy intensywnych działań przy współudziale przedstawicieli samorządu, osób zainteresowanych procesem rozwoju oraz lokalnych liderów i przedsiębiorców.

W proces tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry zaangażowano społeczność lokalną, co służy jej aktywizacji i wzmocnieniu poczucia odpowiedzialności za podejmowane decyzje. W procesie partycypacji wzięło udział 63 mieszkańców, w tym 56 osób, które uczestniczyły w badaniu ankietowym oraz 7 osób obecnych na warsztatach strategicznych. Całościową koncepcję tworzy poniższa Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030.

JAK POWSTAŁA STRATEGIA?

II. WNIOSKI Z DIAGNOZY STRATEGICZNEJ¹

Zgodnie z nowelizacją ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym² (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.), nieodłącznym elementem Strategii Rozwoju Gminy są wnioski ze sporządzonej diagnozy strategicznej. Zostały one opracowane na podstawie zebranych danych statystycznych, danych przestrzennych oraz przeprowadzonych badań ankietowych i spotkań warsztatowych angażujących społeczność lokalną. Wyłonione wnioski tworzą podstawę do opracowania części operacyjnej strategii rozwoju, przez co podzielone zostały na poszczególne obszary. Wyodrębnione aspekty funkcjonowania Gminy przyporządkowano do jednego z czterech wymiarów:

¹ We wnioskach z diagnozy strategicznej zaprezentowano najważniejsze założenia oraz informacje z punktu widzenia rozwoju Gminy. Dopełnienie stanowi stworzona na potrzeby Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry diagnoza strategiczna.

² Została znowelizowana w związku z **ustawą o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw**.

WYMIAR SPOŁECZNY

- Niekorzystne wskaźniki demograficzne, w tym ujemna wartość przyrostu naturalnego.
- Wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym.
- Postępujący proces „drenażu mózgów”.
- Aktywna działalność instytucji zajmujących się krzewieniem kultury, takich jak GOK w Suchożebkach oraz GBP w Krześlinie.
- Atrakcyjne dziedzictwo kulturowe i historyczne.
- Niewystarczająca jakość kształtowania marketingu terytorialnego w Gminie, promującego istniejące walory.
- Niedostatecznie rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna.
- Funkcjonowanie dwóch placówek zapewniających dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej.
- Funkcjonowanie na terenie Gminy sześciu jednostek OSP zwiększających poziom bezpieczeństwa.
- Najczęstszymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej w Gminie są ubóstwo, niepełnosprawność oraz alkoholizm.
- Zadowalająca jakość kształcenia w szkołach gminnych potwierdzona dobrymi wynikami z egzaminów.
- Niewystarczająca liczba miejsc w żłobkach potwierdzona opinią mieszkańców.

WYMIAR GOSPODARCZY

- Relatywnie wysoki wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców, w stosunku do średniej w grupie porównawczej.
- Postępujący wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON.
- Brak dywersyfikacji działalności przedsiębiorstw działających na obszarze Gminy.
- Przewaga mikroprzedsiębiorstw w strukturze gospodarczej Gminy.
- Brak atrakcyjnej oferty dla nowych przedsiębiorców.

- Znacząca rola rolnictwa na obszarze Gminy.
- W strukturze wielkościowej zaznacza się dominacja gospodarstw rolnych o powierzchni nie przekraczającej 5 ha.
- Postępujący wzrost wartości dochodów i wydatków Gminy.
- Przeznaczanie znacznej części zasobów Gminy na wsparcie oświaty i rodziny.

WYMIAR PRZESTRZENNY

- Gmina Suchożebry położona jest w zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie siedleckim – stanowi 6,3% jego powierzchni.
- Gmina znajduje się w mezoregionie Wyżyna Siedlecka, dzięki czemu charakteryzuje się lekko falistym ukształtowaniem z ostańcami moren, ozów i kemów związanych z zasięgiem zlodowacenia warciańskiego.
- Lasy pokrywają zaledwie 13,8% powierzchni Gminy, zlokalizowane są przede wszystkim w pasie przebiegającym równoleżnikowo przez jej centralną część.
- Korzystna lokalizacja Gminy w pobliżu większych ośrodków miejskich pozwala na rozwój sieci transportowych.
- Dobry poziom skomunikowania wynikający z dostępu drogi o znaczeniu krajowym (DK 63) oraz drogi wojewódzkiej nr 696 sprzyja rozwijaniu powiązań zewnętrznych Gminy w zakresie kształtowania transportu drogowego.
- Duże natężenie ruchu kołowego na terenie Gminy.
- Brak transportu kolejowego ogranicza dostępność komunikacyjną Gminy, zwłaszcza w zakresie transportu publicznego.
- Nierównomierny dostęp do publicznej komunikacji zbiorowej w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy.
- Ze względu na posiadane bogactwo naturalne i położenie w sąsiedztwie Siedlec i Warszawy, Gmina posiada potencjał do rozwoju turystyki wypoczynkowej.
- Niedostatecznie rozwinięta sieć tras rowerowych i infrastruktury towarzyszącej w Gminie.

- Niewielkie pokrycie obszarów Gminy MPZP stanowi barierę w kompleksowym kształtowaniu polityki przestrzennej.

WYMIAR ŚRODOWISKOWY

- Duża powierzchnia terenów czynnych biologicznie.
- Na terenie Gminy występują nieliczne ciekі wodne, co skutkuje ograniczoną ofertą spędzania czasu wolnego.
- Gmina Suchożebry położona jest nad rzeką Liwiec, z którą związane jest zjawisko występowania lokalnych podtopień.
- Niezadowalający stan wód powierzchniowych – wszystkie JCWP na terenie Gminy zagrożone są ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych.
- Jakość powietrza w gminie Suchożebry oceniana jest jako zła ze względu na przekroczenia poziomów dopuszczalnych benzo(a)pirenu oraz poziomu celu długoterminowego dla ozonu.
- Ochroną objęto Obszar Chronionego Krajobrazu, trzy obszary Natura 2000 oraz 9 pomników przyrody.
- Obecność ciągów korytarzy ekologicznych zlokalizowanych w południowej części Gminy.
- Zanieczyszczanie obszarów cennych przyrodniczo poprzez powstawanie „dzikich” wysypisk śmieci.
- Relatywnie niski udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej, w stosunku do średniej w grupie porównawczej.
- Niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna i gazowa.
- Zwiększająca się ilość wytwarzanych odpadów.
- Zwiększający się odsetek odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów.

III. MISJA I WIZJA GMINY SUCHOŻEBRY

Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry powstała w związku ze zmieniającymi się uwarunkowaniami wewnętrznymi oraz zewnętrznymi i potrzebą dalszego planowania rozwoju strategicznego. W związku z powstaniem tak ważnego dokumentu strategicznego na poziomie lokalnym, gmina Suchożebry zyska możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych w ramach programu regionalnego, środków krajowych oraz zagranicznych.

MISJA

Dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców i rozwijanie oferty turystycznej w oparciu o zasoby przyrodniczo-kulturowe, atrakcyjną ofertę spędzania czasu wolnego oraz propagowanie lokalnych produktów turystycznych przy jednoczesnym wspieraniu przedsiębiorczości mieszkańców i zwiększaniu ich zaangażowania w sprawy dotyczące rozwoju Gminy.

WIZJA

Gmina Suchożebry atrakcyjnym miejscem do zamieszkania i wypoczynku. Wspierająca rozwój rolnictwa, w szczególności ekologicznego, a jednocześnie zapewniająca warunki do rozwoju istniejących i tworzenia nowych firm z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju i odpowiedzialności za środowisko przyrodnicze.

Gmina dysponująca atrakcyjną ofertą spędzania czasu wolnego oraz zapewniająca miejsca do integracji społecznej mieszkańców, czego efektem jest zjednoczona, aktywna społecznie wspólnota.

Uzasadnienie wyboru wizji:

Gmina Suchożebry atrakcyjnym miejscem do zamieszkania i wypoczynku, dzięki wykorzystaniu potencjału związanego z walorami lokalizacyjnymi, krajobrazowo-przyrodniczymi i kulturowymi. Stanowi destynację atrakcyjną pod względem turystyki weekendowej dla mieszkańców większych ośrodków, w tym Siedlec i miasta stołecznego Warszawy. Dobry dostęp do infrastruktury technicznej i społecznej, a także minimalizacja wykluczenia cyfrowego mieszkańców sprzyja natomiast kształtowaniu wizerunku Gminy atrakcyjnej do zamieszkania.

Wspierająca rozwój rolnictwa, w szczególności ekologicznego m.in. poprzez promowanie istniejących gospodarstw rolnych, rekomendowanie lokalnych produktów żywnościowych oraz ograniczanie negatywnego oddziaływania rolnictwa na środowisko.

Zapewniająca warunki do rozwoju istniejących i tworzenia nowych firm, wypracowująca przewagi konkurencyjne pobudzające gospodarkę, przyczyniająca się do tworzenia lepszych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, poprawy pozycji JST w regionie, a tym samym zwiększająca poziom i jakość życia mieszkańców.

Odpowiedzialna za środowisko przyrodnicze, czyli funkcjonująca w zgodzie z naturą, zapobiegająca jej degradacji dzięki zachowaniu poprawnych ram kształtowania polityki przestrzennej i zwiększaniu świadomości ekologicznej mieszkańców.

Posiadająca unikatową ofertę spędzania czasu wolnego, uwzględniającą potrzeby wszystkich grup społecznych. Gmina gwarantuje dostęp do obiektów kulturowych, sportowych i rekreacyjnych, z uwzględnieniem ścieżek rowerowych zapewniających połączenia z gminami ościennymi, co w znaczącym stopniu przyczynia się do wzrostu aktywności ruchowej mieszkańców, a jednocześnie oddziałuje na poprawę jakości powietrza.

Zintegrowana, aktywna społecznie wspólnota, co oznacza wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego wśród mieszkańców Gminy, którzy mogą odnaleźć w niej warunki życia dorównujące ich oczekiwaniom. Gmina wspierająca aktywność społeczną i poczucie tożsamości lokalnej, przejawiające się m.in. poprzez szeroko rozumianą współpracę mieszkańców i władz lokalnych.

IV. KIERUNKI ROZWOJU

Stworzeniu poniższych kierunków rozwoju przyświeca cel odniesienia się do wizji, która odpowiada na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne Gminy. Wizja mówiąca o dobrej jakości życia mieszkańców, wpieraniu rozwoju rolnictwa, turystyki i przedsiębiorczości oraz zapewnieniu dostępu do wysokiej jakości przestrzeni służących integracji przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska przyrodniczego wyodrębnia **główny cel strategii**, jakim jest *wzrost konkurencyjności Gminy na tle regionu, przy jednoczesnym zachowaniu szeroko pojętej współpracy terytorialnej, poprzez rozwój społeczno-gospodarczy, przestrzenny oraz środowiskowy*.

Na podstawie głównego celu wyodrębniono poszczególne cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań:

CELE STRATEGICZNE (DŁUGOOKRESOWE)

Są elementem Strategii Rozwoju Gminy. Służą usystematyzowaniu, zhierarchizowaniu oraz określeniu podstawowych czynników, które należy realizować w trakcie obowiązywania danego dokumentu. Aby wdrażanie Strategii było efektywniejsze, a realizacja głównych celów bardziej kompleksowa, cele strategiczne dzieli się na sfery dotyczące danych kierunków rozwoju (np. cele w obszarze: społecznym, gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym).

CELE OPERACYJNE (ŚREDNIOOKRESOWE)

Są wyznaczane na niższym szczeblu, służą określeniu jakie główne działania należy podjąć w obszarze planowanych celów strategicznych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ (KRÓTKOOKRESOWE)

Są wyznacznikiem inwestycji, jakie Gmina powinna podjąć w trakcie trwania Strategii.

Cel 1. Wysoki standard życia mieszkańców

Sytuacja demograficzna Gminy odzwierciedla ogólne trendy demograficzne charakterystyczne dla całego kraju. Proces starzenia się ludności spowodowany jest wydłużaniem się średniej długości życia przy jednoczesnym spadku współczynnika dzietności oraz postępującymi zmianami kulturowymi, w tym ukształtowaniem nowego modelu rodziny oraz ukierunkowaniem na rozwój osobisty. Należy mieć również na uwadze odpływ ludzi młodych do większych ośrodków miejskich w celach edukacyjnych oraz zawodowych. W celu przeciwdziałania negatywnym procesom demograficznym, kluczowym elementem jest budowanie tożsamości lokalnej, poprzez organizowanie wspólnych działań, angażujących lokalną społeczność, liderów, aktywistów oraz stowarzyszenia. Wśród najważniejszych kierunków działań przewidzianych w ramach Strategii znajdują się: wzrost zaangażowania lokalnej społeczności w rozwój Gminy oraz upowszechnienie idei Budżetu Obywatelskiego, co pobudzać będzie powstawanie inicjatyw obywatelskich, wspierających rozwiązywanie lokalnych problemów oraz zaspokajających potrzeby mieszkańców przy współpracy z władzami lokalnymi oraz instytucjami samorządowymi.

W związku z coraz większym udziałem osób starszych w strukturze ludności gminy Suchożebry, działania ukierunkowane są na aspekty dotyczące zapewnienia im odpowiedniej opieki oraz wsparcia, minimalizując tym samym problem wykluczenia społecznego. W ramach ochrony zdrowia konieczne jest również organizowanie programów profilaktycznych, a także promocja aktywnego i zdrowego stylu życia wśród wszystkich mieszkańców.

Istotnym elementem jest dostosowanie oferty kształcenia w placówkach oświatowych do istniejącego zapotrzebowania na rynku pracy. W tym celu przewiduje się działania z zakresu poprawy jakości edukacji, ukierunkowane na prowadzenie dodatkowych zajęć edukacyjnych, modernizację, remonty i doposażanie placówek oświatowych, kształcenie kompetencji cyfrowych oraz podnoszenie kompetencji nauczycieli, zapewniając tym samym optymalne warunki nauczania.

Kierunkiem działań usprawniającym i podnoszącym jakość świadczonych usług publicznych, a także wzmacniającym udział mieszkańców w życiu Gminy jest rozwój e-administracji oraz podnoszenie kompetencji pracowników samorządu. Nowoczesna administracja umożliwi rozwój społeczeństwa informacyjnego, oszczędność czasu związaną z „załatwianiem spraw”, a tym samym wzrost satysfakcji mieszkańców. Działania te powinny uwzględniać akcje informujące obywateli o możliwościach i korzyściach, a także niebezpieczeństwach wynikających z korzystania z Internetu.

Aspektem bezpośrednio wpływającym na poziom i jakość życia mieszkańców jest szeroko pojęte bezpieczeństwo. Jeden z głównych kierunków działań dotyczy wspierania działalności funkcjonariuszy Policji w ramach zapewniania odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa oraz dbałości o porządek publiczny.

I CEL STRATEGICZNY: WYSOKI STANDARD ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	
I. I. Zwiększanie aktywności społecznej	
Kierunki działań	I. I. I. Wzrost zaangażowania lokalnej społeczności w rozwój Gminy.
	I. I. II. Budowanie więzi między mieszkańcami i poczucia tożsamości lokalnej.
	I. I. III. Wzmocnienie roli organizacji pozarządowych.
	I. I. IV. Upowszechnianie idei Budżetu Obywatelskiego.
I. II. Zapewnianie wysokiej jakości usług społecznych	
Kierunki działań	I. II. I. Wsparcie jednostek organizacyjnych działających w Gminie.
	I. II. II. Rozwój srebrnej gospodarki uwzględniającej usługi opiekuńcze.
	I. II. III. Systematyczne wspieranie osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.
	I. II. IV. Rozwijanie działań z zakresu profilaktyki i promocji zdrowego stylu życia.
	I. II. V. Wzrost umiejętności i kompetencji pracowników administracji publicznej.
	I. II. VI. Doskonalenie jakości usług publicznych świadczonych przez administrację lokalną, w tym elektronicznie.

I. III. Zapewnianie możliwości rozwoju	
Kierunki działań	I. III. I. Utworzenie atrakcyjnej oferty zajęć pozalekcyjnych w szkołach podstawowych podnoszących poziom edukacji.
	I. III. II. Modernizacja, remont i wyposażenie placówek oświatowych.
	I. III. III. Zwiększenie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3.
	I. III. IV. Promowanie idei uczenia się przez całe życie.
	I. III. V. Zwiększanie jakości doradztwa zawodowego na wszystkich etapach kształcenia.
	I. III. VI. Wzrost umiejętności i kompetencji nauczycieli.
I. IV. Dbanie o bezpieczeństwo publiczne	
Kierunki działań	I. IV. I. Wspieranie funkcjonowania służb na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego.
	I. IV. II. Edukacja mieszkańców w zakresie zachowania bezpieczeństwa.
	I. IV. III. Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki uzależnień, w szczególności w środowisku dzieci i młodzieży.
	I. IV. IV. Edukacja mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa w sieci.

Cel 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy

Poprawa sytuacji gospodarczej gminy Suchożebry wymaga osiągnięcia efektu synergii elementów kształtujących strukturę funkcjonalną Gminy. Do zapewnienia warunków odpowiedniego rozwoju, w tym ukształtowania kapitału ludzkiego i społecznego konieczne są działania ukierunkowane na rozwój oferty usług świadczonych drogą elektroniczną. Kluczowym efektem podejmowanych działań w ramach danego celu jest minimalizacja wykluczenia cyfrowego mieszkańców Gminy. Nabycie odpowiednich kwalifikacji umożliwi mieszkańcom obszaru dostosowanie się do potrzeb lokalnego rynku pracy, a także otwiera perspektywy na wykreowanie nowych branż gospodarki, intensyfikujących rozwój Gminy. Kluczowym aspektem jest podnoszenie świadomości o możliwych rozwiązaniach w ramach szeroko pojętej przedsiębiorczości, w tym usprawnienie kanałów przepływu wiedzy.

Efektywna realizacja wskazanych celów uzależniona jest od poziomu współpracy o charakterze ponadlokalnym, wykraczającej poza wyznaczone granice administracyjne i uwzględniającej istniejące uwarunkowania nie tylko gminy Suchożebry, ale również okolicznych obszarów. Zacieśnienie współpracy między poszczególnymi JST pozwoli na koncentrację dostępnych sił i zasobów wokół wspólnych celów.

Dostępność komunikacyjna obszaru jest jednym z głównych czynników oddziałujących na integralność funkcjonalną o charakterze regionalnym. Poprawa stanu układu komunikacyjnego stwarza szanse na intensyfikację procesów rozwojowych, szczególnie w zakresie gospodarczym, w tym ukierunkowanie działań na rozwój branży logistycznej oraz przemysłowej. Obecność nowych działalności sprzyja przyciąganiu kapitału ludzkiego, a w dłuższej perspektywie czasu pozytywnie wpłynie także na sytuację demograficzną Gminy oraz uatrakcyjni katalog oferowanych usług.

Zapewnienie sprawnego systemu komunikacyjnego, uwzględniającego zarówno infrastrukturę drogową, jak i rowerową, musi brać pod uwagę założenia z zakresu zrównoważonego rozwoju. Rozwój technologii, troska o jakość powietrza, a także coraz większa dostępność do komunikacji publicznej, znacząco wpłyną na zmniejszenie zależności mieszkańców Gminy od samochodów osobowych.

Na rozwój gospodarczy Gminy znaczący wpływ ma również obecność terenów rolniczych, które stwarzają szansę na promocję regionu, m.in. przy wykorzystaniu lokalnych produktów żywnościowych. W celu poprawy efektywności i wydajności gospodarstw rolnych oraz minimalizowania kosztów pracy, kluczowe wydaje się być stosowanie nowoczesnych maszyn, urządzeń oraz systemów. Dzięki zastosowanym technikom oczekuje się wzrostu konkurencyjności gospodarstw oraz osiągnięcie satysfakcjonujących efektów. Wśród innych kierunków rozwoju wyróżnić można także działania mające na celu zachęcenie społeczności do zakładania podmiotów gospodarczych, w tym poprzez prostszy system podatkowy.

II CEL STRATEGICZNY: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY	
II. I. Wypracowywanie przewag konkurencyjnych	
Kierunki działań	II. I. I. Tworzenie warunków do powstawania nowych, atrakcyjnych miejsc pracy.
	II. I. II. Wzmacnianie postaw przedsiębiorczych oraz kreatywnych wśród społeczności lokalnej.
	II. I. III. Współpraca z PUP w celu promocji dostępnych miejsc pracy i aktywizacji osób pozostających bez pracy.
	II. I. IV. Podejmowanie działań wspierających pracowników z niepełnosprawnościami oraz seniorów na rynku pracy.
	II. I. V. Organizowanie szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe mieszkańców i ich szanse na rynku pracy, w tym rozwijających umiejętności wykorzystywania nowoczesnych technologii.
	II. I. VI. Współpraca z innymi jednostkami/instytucjami.
II. II. Wspieranie działalności rolniczej.	
Kierunki działań	II. II. I. Promowanie istniejących gospodarstw rolnych oraz lokalnych produktów żywnościowych.
	II. II. II. Wdrażanie nowoczesnych rozwiązań w obszarze rolnictwa, w tym wzrost znaczenia rolnictwa ekologicznego.
	II. II. III. Wspieranie zrzeszania gospodarstw rolnych i producentów, zwłaszcza grup producenckich.
	II. II. IV. Ochrona gleb do celów rolniczych.
II. III. Zwiększanie mobilności	
Kierunki działań	II. III. I. Budowa i modernizacja dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą.
	II. III. II. Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne.
	II. III. III. Promocja alternatywnych środków transportu, ze szczególnym uwzględnieniem rowerów.
	II. III. IV. Poprawa dostępności komunikacyjnej, w tym poprzez zmniejszanie dysproporcji w dostępie do infrastruktury pomiędzy poszczególnymi sołectwami.
	II. III. V. Działania na rzecz podnoszenia komfortu i jakości korzystania z transportu zbiorowego.

Cel 3. Atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego

Posiadane walory środowiskowe stanowią potencjał do rozwoju turystyki, w tym rowerowej, przy czym niezbędne jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury, która powinna umożliwiać nie tylko sprawne i bezpieczne przemieszczanie się na rowerze, ale także stwarzać okazję do poznania walorów turystycznych obszaru i zachęcać do ich eksplorowania. Kluczowym działaniem wskazanym w dokumencie jest rozwój sieci spójnych dróg rowerowych, która wymaga prac modernizacyjnych i usprawniających m.in. w zakresie oznaczeń oraz nawierzchni w znaczny sposób oddziałujących na komfort i bezpieczeństwo jazdy. Nie bez znaczenia jest też pozytywny wpływ, jaki zwiększenie ruchu rowerowego będzie mieć na jakość powietrza w Gminie – odpowiednio ukształtowany system dróg rowerowych będzie bezpośrednio oddziaływać na ograniczenie transportu indywidualnego, tym samym zmniejszając emisję spalin.

Ze względu na specyfikę obszaru rozwój turystyki powinien odbywać się w sposób zrównoważony, a więc w jak najmniejszym stopniu wpływać na środowisko naturalne. Niezbędne jest zatem połączenie usług turystycznych z głównymi założeniami ochrony przyrody oraz prawidłowymi postawami turystów. Szansą ku temu może być np. rozwój nowych trendów w turystyce, takich jak *slow tourism* oraz *glamping*.

Istotny wpływ na liczbę turystów ma odpowiedni marketing terytorialny. Z tego względu, w celu intensyfikacji podejmowanych działań, a także integracji posiadanych zasobów przewiduje się ścisłą współpracę jednostek sąsiednich poprzez promowanie realizowanych wspólnie inicjatyw. Pozwoli to dotrzeć do szerszego grona odbiorców i w pełni wykorzystać posiadany potencjał.

Kluczowym aspektem są także działania ukierunkowane na promocję i dbałość o zasoby dziedzictwa kulturowego, umacniające tradycje historyczno-kulturowe oraz poczucie tożsamości lokalnej wśród mieszkańców. Ponadto promowanie Gminy na zewnątrz poprzez organizację wydarzeń kulturalnych i sportowych, podniesie poziom jej atrakcyjności nie tylko dla użytkowników zewnętrznych, ale w takim samym stopniu dla mieszkańców.

W ramach uzupełnienia oferowanych zasobów przewidziano rozwój istniejących oraz tworzenie nowych terenów przeznaczonych pod rekreację. Warto zaznaczyć, iż rozwój infrastruktury paraturystycznej nie będzie służył tylko turystom, lecz również ludności miejscowej, zaspokajając tym samym ich potrzeby oraz stworzy warunki do integracji społecznej.

III CEL STRATEGICZNY: ATRAKCYJNA OFERTA SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO	
III. I. Rozwój infrastruktury turystycznej	
Kierunki działań	III. I. I. Rozwój sieci spójnych dróg rowerowych wraz ze stworzeniem infrastruktury towarzyszącej w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa i komfortu przemieszczania się.
	III. I. II. Rozwijanie bazy turystycznej, w tym promowanie agroturystyki.
III. II. Prowadzenie aktywnego marketingu terytorialnego	
Kierunki działań	III. II. I. Budowanie marki turystycznej i produktów turystycznych.
	III. II. II. Promocja lokalnych wydarzeń turystycznych, kulturalnych i sportowych, w tym poprzez wykorzystanie narzędzi internetowych.
	III. II. III. Stworzenie broszury marketingowej, promującej najciekawsze przestrzenie turystyczne oraz ofertę spędzania czasu wolnego w Gminie.
	III. II. IV. Wdrażanie działań mających na celu zwiększenie dostępu do informacji turystycznej w regionie.
	III. II. V. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie promocji oraz uatrakcyjnienia oferty turystycznej.

III. III. Promowanie dziedzictwa kulturowego	
Kierunki działań	III. III. I. Zróżnicowanie oferty kulturalnej Gminy adekwatnie do potrzeb różnych grup wiekowych.
	III. III. II. Poszerzenie oferty instytucji kultury i dostępu do ich zasobów, w tym poprzez cyfryzację.
	III. III. III. Rozwój i promocja imprez organizowanych na terenie Gminy.
	III. III. IV. Inwentaryzacja i digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego.
	III. III. V. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na odnowę zabytków będących własnością Gminy oraz informowanie innych właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania dofinansowania.
III. IV. Tworzenie przestrzeni sprzyjających rekreacji i wypoczynkowi	
Kierunki działań	III. IV. I. Popularyzacja aktywności sportowej wśród mieszkańców, w tym poprzez wsparcie działalności klubów i organizacji sportowych.
	III. IV. II. Uzupełnienie i utrzymanie wysokiej jakości infrastruktury sportowej.
	III. IV. III. Organizacja wydarzeń sportowych o szerokim zasięgu.
	III. IV. IV. Poprawa dostępu do terenów zieleni i zagospodarowanie ich jako miejsc wypoczynku i rekreacji.

Cel 4. Sprawnie zarządzana przestrzeń

Środowisko przyrodnicze jest jednym z elementów determinujących jakość życia w regionie oraz stanowi bazę do rozwoju funkcji turystycznej. Kluczowe jest, by rozwój turystyki odbywał się w sposób zrównoważony, tj. w jak najmniejszym stopniu ingerował w środowisko. Nie bez znaczenia jest również właściwa postawa społeczeństwa w zakresie odpowiedniej ochrony środowiska, w tym przede wszystkim dotyczącej terenów objętych ochroną prawną oraz o szczególnych walorach środowiskowych.

Niezwykle istotnym aspektem jest adaptacja i przeciwdziałanie zachodzącym zmianom klimatu, dlatego też strategia przewiduje podejmowanie działań z zakresu

kreowania zielonych przestrzeni, rozwoju i modernizacji sieci wodno-kanalizacyjnej oraz stałego monitoringu istniejących zagrożeń, pozwalających ograniczyć występowanie niekorzystnych zjawisk nie tylko o charakterze środowiskowym, ale również społecznym i gospodarczym.

IV CEL STRATEGICZNY: SPRAWNIE ZARZĄDZANA PRZESTRZEŃ	
IV. I. Poprawa jakości środowiska	
Kierunki działań	IV. I. I. Wspieranie działań związanych z wymianą źródeł ciepła na bardziej ekologiczne oraz promowanie energooszczędnego budownictwa.
	IV. I. II. Zwiększenie wykorzystania i promocja OZE.
	IV. I. III. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz mieszkalnych.
	IV. I. IV. Racjonalna gospodarka odpadami.
	IV. I. V. Regularne monitorowanie systemu gospodarowania odpadami, w tym rekultywacja dzikich wysypisk śmieci.
	IV. I. VI. Edukacja ekologiczna mieszkańców.
IV. II. Uodparnianie Gminy na postępujące zmiany klimatu	
Kierunki działań	IV. II. I. Kształtowanie stanu zasobów wodnych, w tym zachowanie naturalnej zdolności retencyjnej na terenie Gminy.
	IV. II. II. Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie zmian klimatu.
	IV. II. III. Rozwój i bieżąca modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.
	IV. II. IV. Utworzenie dodatkowej stacji uzdatniania wody.
	IV. II. V. Dbłość o jakość i stan sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych.
	IV. II. VI. Stały monitoring istniejących zagrożeń.
IV. III. Kształtowanie poprawnej polityki przestrzennej	
Kierunki działań	IV. III. I. Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.
	IV. III. II. Prowadzenie działań rewitalizacyjnych na obszarze Gminy.
	IV. III. III. Systematyczne aktualizowanie dokumentów planistycznych.

	IV. III. IV. Zwiększenie stopnia pokrycia Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
IV. IV. Ochrona zasobów przyrodniczych	
Kierunki działań	IV. IV. I. Ochrona obszarów cennych przyrodniczo i zachowanie bioróżnorodności.
	IV. IV. II. Ochrona i stopniowe zwiększanie powierzchni leśnych.
	IV. IV. III. Monitorowanie i poprawa jakości powietrza.
	IV. IV. IV. Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych, w tym racjonalne gospodarowanie zasobami.

V. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej służy zobrazowaniu struktury Gminy, włączając w to poszczególne zadania inwestycyjne. Przedstawione inwestycje posiadają charakter przestrzenny, jednak stworzone zostały na podstawie szacowanych zadań inwestycyjnych planowanych na najbliższe lata.

Aspekty przestrzennego rozwoju gminy Suchożebry stworzone zostały poprzez analizę istniejących uwarunkowań osadniczych oraz komunikacyjnych, ze zwróceniem szczególnej uwagi na uwarunkowania środowiskowe.

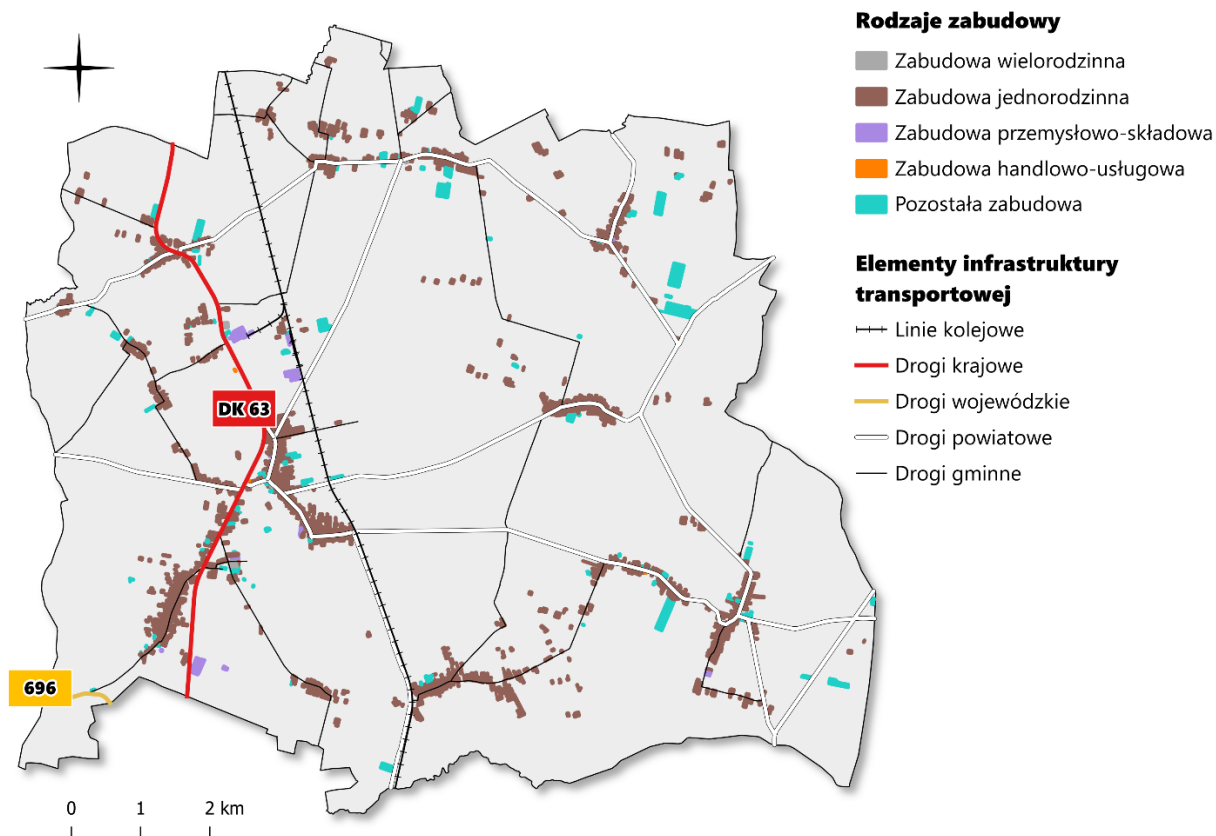
System osadniczy i transportowy

Jako, iż obszar Gminy w przeważającej części pokryty jest terenami rolnymi, obecna zabudowa jest rozproszona, skupiona przede wszystkich wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Na terenie Gminy występuje utrwalony przestrzennie podział na sołectwa, które są dobrze skomunikowane z miejscowością Suchożebry stanowiącą siedzibę Gminy. Główne struktury funkcjonalno-przestrzenne i osadnicze, w tym osiedla mieszkaniowe oraz obszary przemysłowo-usługowe skoncentrowane są na obszarze trzech sołectw w jej południowo-zachodniej części. Największe zróżnicowanie pod względem przeznaczenia budynków występuje w miejscowości Suchożebry – znajdują się tam zarówno budynki wielorodzinne, jednorodzinne, przemysłowo-składowe, jak i handlowo-usługowe.

Istniejący system obsługi komunikacyjnej gminy Suchożebry składa się przede wszystkim z transportu drogowego. Dominującym środkiem lokomocji w Gminie jest komunikacja indywidualna, co poniekąd wynika z niedostatecznego dostępu do komunikacji zbiorowej na jej obszarze – najslabszy dostęp występuje w miejscowościach zlokalizowanych w północnej części, m.in. w sołectwach Sosna-Kicki oraz Stany Małe. Przez teren Gminy przebiega jeden szlak o znaczeniu krajowym (DK 63), który jest częścią Wielkiej Obwodnicy Mazowsza oraz droga wojewódzka

nr 696. Uzupełnieniem sieci transportowej są drogi powiatowe i gminne. Istotnym elementem sieci transportowej jest linia kolejowa relacji Siedlce – Sokołów Podlaski.

Rysunek 1. Elementy struktury osadniczej wraz z układem komunikacyjnym w Gminie.

Źródło: Opracowanie własne.

System przyrodniczy

System przyrodniczy gminy Suchożebry stanowi kluczowy zasób w zakresie ochrony, utrzymania, rozwoju i wzmacniania walorów środowiskowych Gminy. Wpływa on także na kształtowanie jakości życia mieszkańców. Ukształtowanie powierzchni oraz różnorodne formy ochrony przyrody tworzą niezwykle wartościowe dla Gminy elementy środowiska naturalnego, które splatają się w system przyrodniczy.

Lasy pokrywają zaledwie około 13,8% powierzchni Gminy zajmując pas przebiegający przez jej centralną część. Lasy mają bardzo duże znaczenie w pochłanianiu CO₂, co przyczynia się między innymi do ograniczenia zjawiska ocieplania klimatu.

Na terenie gminy Suchożebry, co wskazano we wcześniejszej części dokumentu, wyróżnia się obszary i obiekty objęte ochroną prawną na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Formy ochrony przyrody, według katalogu ww. ustawy, występujące na terenie Gminy to obszar chronionego krajobrazu, trzy obszary chronione w ramach sieci Natura 2000 oraz 9 pomników przyrody. Cenne przyrodniczo obszary w Gminie objęte ochroną w ramach różnych powierzchniowych form ochrony przyrody, zajmują około 6,4% całkowitej jego powierzchni. Przez południową część gminy Suchożebry przebiegają korytarze ekologiczne, których zasięg w znacznym stopniu pokrywa się z obszarami Natura 2000. Zapewniają one spójność systemu przyrodniczego.

Obszar gminy Suchożebry wchodzi w skład czterech Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP). Stan ogólny każdej JCWP oceniono jako zły oraz zagrożony ryzykiem niespełnienia celów środowiskowych³.

Tabela 2. Charakterystyka JCWP na obszarze gminy Suchożebry.

Lp.	Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Stan ogólny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
1.	PLRW20001626714839	Liwiec od Starej Rzeki do Kostrzynia	zły	zagrożona
2.	PLRW200015267148139	Liwiec od Starej Rzeki ze Starą Rzeką od Dopływu z Kukawek	zły	zagrożona
3.	PLRW200010267148147	Stara Rzeką do Dopływu z Kukawek	zły	zagrożona
4.	PLRW200015267148169	Sosna	zły	zagrożona

Źródło: Opracowanie własne.

Ponadto gmina Suchożebry zlokalizowana jest w obrębie jednolitej części wód podziemnych nr 55, której stan ogólny określono jako dobry, a ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego jest niezagrożona.

³ Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne cele środowiskowe dla jednolitych części wód powierzchniowych niewyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione jest ochrona oraz poprawa ich stanu ekologicznego i stanu chemicznego, tak aby osiągnąć co najmniej dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych, a także zapobieganie pogorszeniu ich stanu ekologicznego i stanu chemicznego.

Tabela 3. Charakterystyka JCWPd na obszarze gminy Suchożebry.

Lp.	Europejski kod JCWPd	Numer JCWPd	Powierzchnia [km ²]	Stan ogólny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
1.	PLGW200055	55	9 484,8	dobry	niezagrożona

Źródło: Opracowanie własne.

Obszar gminy Suchożebry położony jest w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 223 (GZWP). Wody podziemne stanowiące główny użytkowy poziom wodonośny związane są z utworami czwartorzędowymi. Wśród obszarów narażonych na potencjalne zagrożenie dla środowiska znajdują się aglomeracje miejskie skupiające przemysł – na obszarze zbiornika takim ośrodkiem są Siedlce. Większość powierzchni zbiornika jest bardzo mało podatna na działalność człowieka (77,5%), obszary średnio i mało podatne zajmują 1,5%, a pozostała część to obszary chronione hydrodynamicznie (21,0%).

Tabela 4. Charakterystyka GZWP na obszarze gminy Suchożebry.

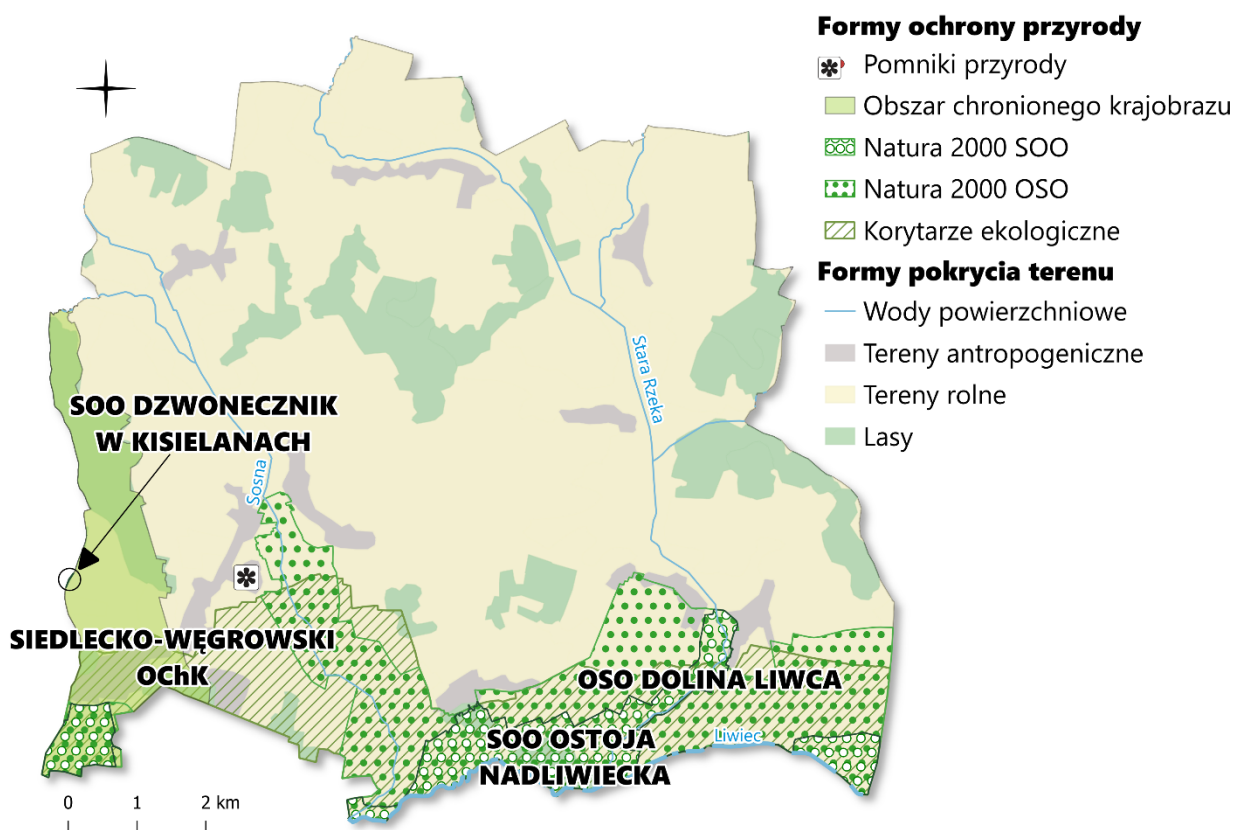
Numer zbiornika	Nazwa zbiornika	Powierzchnia [km ²]	Podatność zbiornika na antropopresję
223	Dolina kopalna górnego Liwca	414,7	bardzo mało podatny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informatora PSH – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce.

Zagrożenie lokalnymi podtopieniami w gminie Suchożebry występuje głównie w rejonie rzeki Liwiec. Największe prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi przypada na okres letni i jest związane z występowaniem obfitych opadów.

W gminie Suchożebry znajduje się również przestrzeń konfliktowa związana z obecnością eksploatowanych złóż piasków i żwirów na terenie Siedlecko-Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Zlokalizowana jest ona w południowo-zachodniej części Gminy, w granicach sołectwa Wola Suchożebrska.

Rysunek 2. System przyrodniczy gminy Suchożebry.

Źródło: Opracowanie własne.

Elementy kluczowe budujące potencjał ponadlokalny i przewagi konkurencyjne gminy Suchożebry

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Suchożebry identyfikuje się kluczowe elementy budujące potencjał ponadlokalny oraz przewagę konkurencyjną Gminy, przez co stanowią one szczególnie istotne miejsca, obiekty czy dziedziny w zakresie jego rozwoju. Zagadnienia, które mogły zostać przedstawione w sposób przestrzenny umieszczone zostały na modelu, natomiast pozostałe elementy znalazły się w jego części opisowej.

Projekty kluczowe na poziomie lokalnym

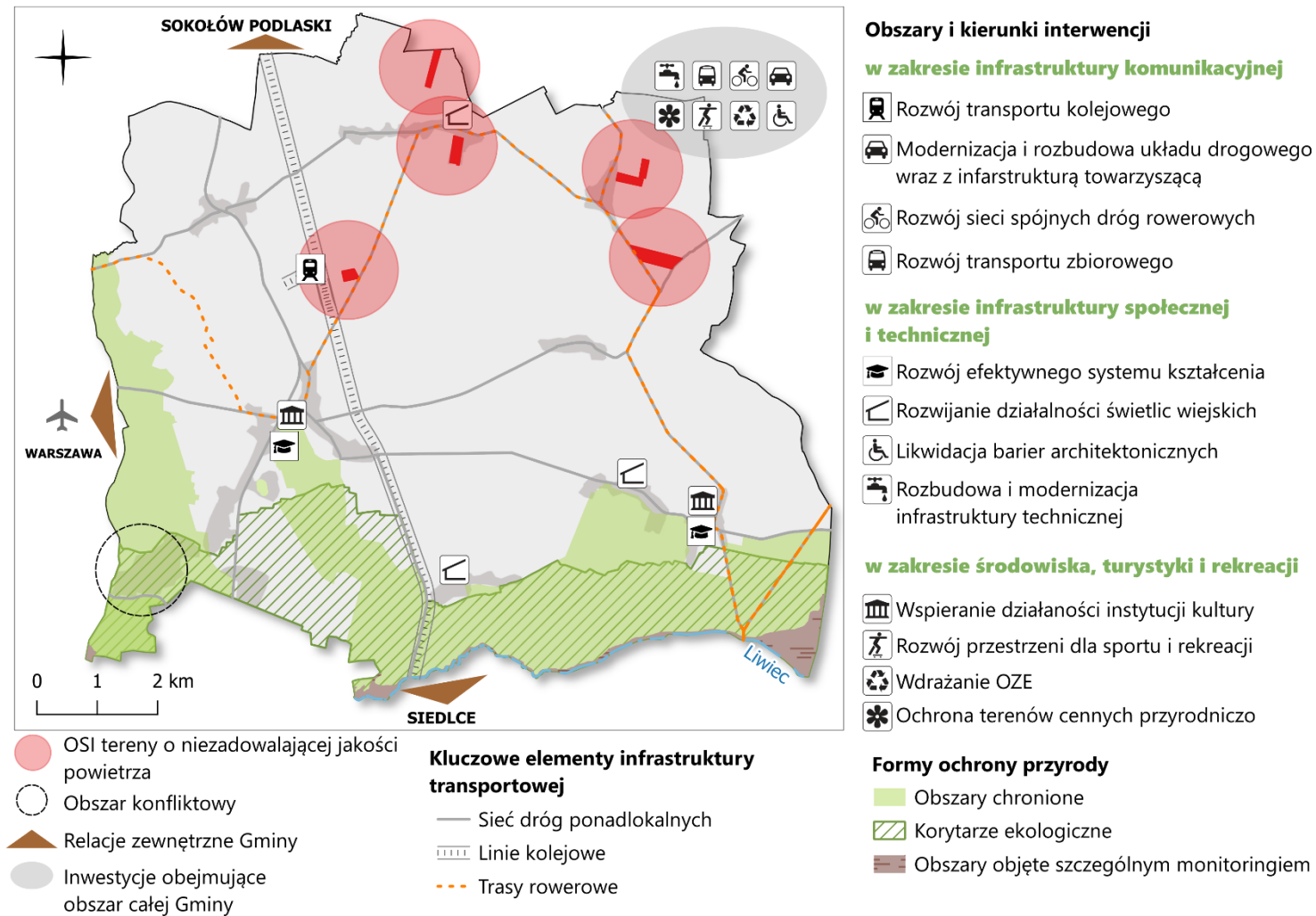
Wśród projektów istotnych dla rozwoju gminy Suchożebry wyróżnia się:

- *Modernizacja i rozbudowa istniejącego układu drogowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą.*
- *Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulic* – celem projektu jest kontynuacja działań związanych z modernizacją oświetlenia ulicznego i zwiększaniu udziału energooszczędnych punktów świetlnych w ich ogólnej liczbie.
- *Zapewnienie dostępu do transportu zbiorowego* – celem projektu jest zwiększenie dostępu do publicznego transportu zbiorowego zwłaszcza w sołectwach zlokalizowanych w północno-wschodniej części Gminy.
- *Rozwijanie działalności świetlic wiejskich* – celem projektu jest wykorzystanie dostępnych obiektów na potrzeby aktywizacji różnych grup społecznych, w tym seniorów.
- *Promocja i rozwój turystyki rowerowej, między innymi poprzez połączenie ścieżek rowerowych na terenie Gminy ze ścieżkami zlokalizowanymi w sąsiednich JST* – projekt daje możliwość wykorzystania zasobów endogenicznych Gminy dla rozwoju turystyki jako gałęzi gospodarki, a jednocześnie wpisuje się w myśl zasady zrównoważonego rozwoju poprzez promowanie prośrodowiskowego środka transportu. Zadanie obejmować będzie rozbudowę i modernizację istniejącej sieci dróg rowerowych, aktualizację i ujednolicenie oznakowania przebiegu tras oraz rozbudowę infrastruktury towarzyszącej drogom rowerowym.
- *Zagospodarowanie terenów pod funkcje rekreacyjne i rozszerzenie tych istniejących* – celem projektu jest zwiększenie atrakcyjności obszaru Gminy między innymi poprzez budowę ścieżek rekreacyjnych, elementów małej architektury oraz nadanie obszarom zdegradowanym nowych funkcji.
- *Wdrażanie OZE i szerzenie postaw ekologicznych wśród mieszkańców* – celem projektu jest zastąpienie nieodnawialnych źródeł energii, w tym paliw kopalnych, za pomocą energii uzyskiwanej z OZE oraz kształtowanie postaw ekologicznych, nie tylko wśród najmłodszych pokoleń, ale również wśród dorosłych mieszkańców gminy Suchożebry.

- *Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej oraz mieszkalnych budynków komunalnych* – celem projektu jest montaż OZE w celu obniżenia aktualnej ilości zużywanej energii cieplnej i elektrycznej budynków. Ponadto planowana jest modernizacja i rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej.
- *Ochrona obszaru Gminy przed wystąpieniem katastrof naturalnych* – celem projektu jest ograniczenie występowania niekorzystnych zjawisk, nie tylko o charakterze środowiskowym, ale również społecznym i gospodarczym.
- *Promowanie walorów kulturowych i przyrodniczych Gminy* – celem projektu jest wspieranie rozwoju Gminy poprzez promocję jej walorów. W ramach zadania planuje się podejmowanie szeroko rozumianej współpracy w celu zintegrowania dostępnych zasobów wokół działań promocyjnych.

Na modelu, w części graficznej znalazły się także Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) wyodrębnione na poziomie Gminy. Ich dokładny opis oraz zakres planowanych działań wskazano w kolejnym rozdziale.

Rysunek 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Suchożebry.

Źródło: Opracowanie własne.

Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej określono na podstawie stworzonego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z przeprowadzoną analizą uwarunkowań przestrzennych w Gminie. Podstawą do stworzenia danych kierunków rozwoju było także Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Suchożebry.

1. Tereny o funkcjach mieszkaniowych

Charakterystyka:

To obszary o charakterze infrastruktury mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej, zlokalizowane głównie na obszarze sołectw: Suchożebry, Wola Suchożebrska oraz Przygody, a także wzdłuż głównych tras komunikacyjnych.

Ustalenia i rekomendacje:

- Utrzymanie istniejącej struktury przestrzennej i formy zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia,
- Wzmacnianie powiązań z układem zewnętrznym: komunikacyjnym oraz kompozycyjnym, w tym z terenami aktywnymi przyrodniczo,
- Zapewnienie dla terenów zabudowy mieszkaniowej dostępu do terenów zieleni oraz estetycznych przestrzeni publicznych,
- Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (drogowej, pieszej i rowerowej),
- Zapewnienie dobrej komunikacji zbiorowej,
- Zwiększenie dostępu do infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, żłobków, placów zabaw),

2. Tereny o funkcjach przemysłowo - usługowych

- Kształtowanie zieleni poprzez powiązanie jej z usługami sportu i rekreacji,
- Zwiększenie jakości oraz dostępu do infrastruktury technicznej.

Charakterystyka:

Są to obszary administracyjno-usługowe, istotne ze względu na obsługę mieszkańców Gminy oraz rozwój gospodarczy. W obszarach tych zlokalizowane są między innymi instytucje i obiekty użyteczności publicznej oraz punkty handlowo-usługowe. Zapewniają one również miejsca pracy.

Ustalenia i rekomendacje:

- Kształtowanie struktury przestrzennej podkreślającej i wzmacniającej znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych,
- Zwiększanie udziału zieleni,
- Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (drogowej, pieszej i rowerowej),
- Dobra organizacja miejsc parkingowych przy kluczowych obiektach,
- Ograniczenie negatywnego wpływu działalności przemysłowej na sąsiadującą zabudowę oraz tereny czynne biologicznie,
- Zwiększenie powierzchni zadrzewień,
- Uzbrajanie terenów proporcjonalnie do stopnia zainwestowania i zagospodarowania,
- Zapewnienie dobrej komunikacji zbiorowej.

3. Tereny o funkcjach rolniczych

Charakterystyka:

To obszary przeznaczone pod grunty rolne oraz uprawy sadownicze i ogrodnicze chronione przed zdewastowaniem.

Ustalenia i rekomendacje:

- Wykorzystanie gruntów rolnych zgodnie z ich przydatnością dla upraw polowych i ogrodniczych,
- Sukcesywna zmiana użytkowania ziemi z gruntów ornych na użytki zielone na glebach o niskiej bonitacji,
- Utrzymanie trwałych użytków zielonych na terenach gleb podmokłych oraz zagrożonych powodzią,
- Likwidacja dzikich wysypisk odpadów i nie tworzenie nowych składowisk,
- Dopuszczenie lokalizacji urządzeń i sieci infrastruktury technicznej oraz wyznaczania dróg lokalnych i ścieżek rowerowych.

4. Tereny gospodarstw agroturystycznych

Charakterystyka:

Tereny o charakterze agroturystycznym, posiadające potencjał dla rozwoju turystycznego obszaru.

Ustalenia i rekomendacje:

- Kształtowanie zespołów zabudowy usług agroturystycznych,
- Utrzymanie wraz z możliwością modernizacji i rozbudowy istniejącej zabudowy,

5. Wody

- Rozbudowa systemu dróg, tras spacerowych oraz ścieżek rowerowych pozwalającego na udostępnianie terenów leśnych i rekreacyjnych,
- Pożądana jest lokalizacja obiektów obsługi rekreacji, sportu i turystyki o wysokim standardzie funkcjonalnym i estetycznym,
- Obowiązkowe wyposażanie obiektów w urządzenia infrastruktury technicznej w pełni zabezpieczające przed przedostawaniem się zanieczyszczeń do wód i powietrza,
- Ochrona istniejących lasów i zadrzewień,
- Ustalanie szlaków z dala od miejsc żerowania zwierząt oraz cennych przyrodniczo obszarów.

Charakterystyka:

Są to obszary wód powierzchniowych zlokalizowane w przestrzeni Gminy oraz ich bezpośrednia otulina biologiczna.

Ustalenia i rekomendacje:

- Ochrona otuliny biologicznej cieków wodnych, w związku z zabudową kubaturową, za wyjątkiem funkcji związanych ze sportem, rekreacją oraz turystyką,
- Wprowadzenie ograniczeń oraz zakazów podejmowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko przyrodnicze,
- Ochrona oraz kontrola obszarów zagrożonych podtopieniami,

	<p>→ Obowiązkowe wyposażenie obiektów w urządzenia infrastruktury technicznej w pełni zabezpieczające przed dostawaniem się zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych,</p> <p>→ Zachowanie istniejącego zadrzewienia oraz wprowadzanie nowych, szczególnie jako uzupełnień obudowy biologicznej cieków wodnych.</p>
<p>6. Tereny zielone</p>	<p>Charakterystyka:</p> <p>To obszary lasów zajmujące niewielką część powierzchni Gminy. Pełnią one głównie funkcje klimatyczno-biologiczne oraz krajobrazowe.</p> <p>Ustalenia i rekomendacje:</p> <p>→ Zachowanie oraz tworzenie kompleksów leśnych i towarzyszących im łąk w dotychczasowym użytkowaniu,</p> <p>→ Wyznaczanie ścieżek edukacyjnych i stref wejścia do lasu wyposażonych w miejsca parkingowe, infrastrukturę rowerową, tablice informacyjne i małą architekturę, umożliwiające edukację, rekreację i wypoczynek, w szczególności w sąsiedztwie terenów zabudowy mieszkaniowej,</p> <p>→ Prowadzenie nowych nasadzeń drzew w celu zwiększenia powierzchni leśnych.</p>

VI. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

OSI na poziomie krajowym

W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) obszar strategicznej interwencji definiowany jest jako wskazany w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje finansowane z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie, lub rozwiązania regulacyjne.

OSI zdefiniowane na poziomie krajowym to: obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, wschodnia Polska oraz Śląsk – gmina Suchożebry nie przynależy do żadnego z wymienionych obszarów.

OSI określone w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”

Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁴ w Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry powinny znaleźć się obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa mazowieckiego oraz OSI kluczowe dla Gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań. Gmina Suchożebry znalazła się w dwóch obszarach strategicznej interwencji wyodrębnionych na poziomie województwa, takich jak:

⁴ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 225 z późn. zm.).

MOF Siedlec

Miejski Obszar Funkcjonalny (MOF) Siedlec został wskazany jako jeden z obszarów posiadających potencjał do pełnienia wiodących funkcji społeczno-gospodarczych, wspierających rozwoju zarówno samej JST, jak i otaczających ją obszarów na poziomie subregionalnym. Przewiduje się udzielanie wsparcia nastawionego na poprawę jakości współpracy w obszarach funkcjonalnych oraz w relacjach pomiędzy samorządami lokalnymi, instytucjami a poszczególnymi grupami społecznymi.

Wśród oczekiwanych efektów interwencji znajdują się:

- Podniesienie poziomu edukacji i doradztwa zawodowego, w tym rozwój uczelni wyższych,
- Rozwój lokalnych rynków pracy,
- Aktywizacja zawodowa mieszkańców,
- Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i wspieranie przedsiębiorczości,
- Poprawa jakości powietrza,
- Zwiększenie dostępności komunikacyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem zintegrowanego transportu zbiorowego i pieszo-rowerowego,
- Poprawne kształtowanie przestrzeni,
- Zapewnienie dostępu do usług publicznych dostosowanych do potrzeb społeczności lokalnej.

Kierunki rozwoju przewidziane do realizacji w zakresie I i II celu strategicznego nawiązują do działań dedykowanych OSI – MOF miast subregionalnych wskazanych w strategii rozwoju województwa. Planowane interwencje skupiają się przede wszystkim na wzmacnianiu aktywności zawodowej mieszkańców i ich szans na rynku pracy. Uwzględniają również poprawę zagospodarowania przestrzeni, a także rozwój transportu ze szczególnym uwzględnieniem komunikacji zbiorowej w myśl zasady rozwoju zrównoważonego, obejmującego troskę o zasoby środowiska przyrodniczego, w tym jakości powietrza.

Siedlecki obszar strategicznej interwencji

Gmina Suchożebry znalazła się w jednym z obszarów strategicznej interwencji wyodrębnionych na poziomie województwa – siedleckim obszarze strategicznej interwencji, który określony został jako jeden z OSI problemowych. Jego obszar pokrywa się z powierzchnią podregionu NUTS 3 w regionie Mazowieckim. Interwencje w tym obszarze skupiają się na poprawie atrakcyjności inwestycyjnej, wzmacnianiu postaw przedsiębiorczych i rozwijaniu lokalnych rynków pracy. Ponadto istotne jest wypracowanie konkurencyjnej oferty turystycznej oraz prowadzenie działań nastawionych na rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej, a także zmierzających do ograniczenia niskiej emisji z sektora komunalno-bytowego i transportowego. Interwencje w tych obszarach w znaczącym stopniu przyczynić się mogą do poprawy jakości życia społeczności lokalnej.

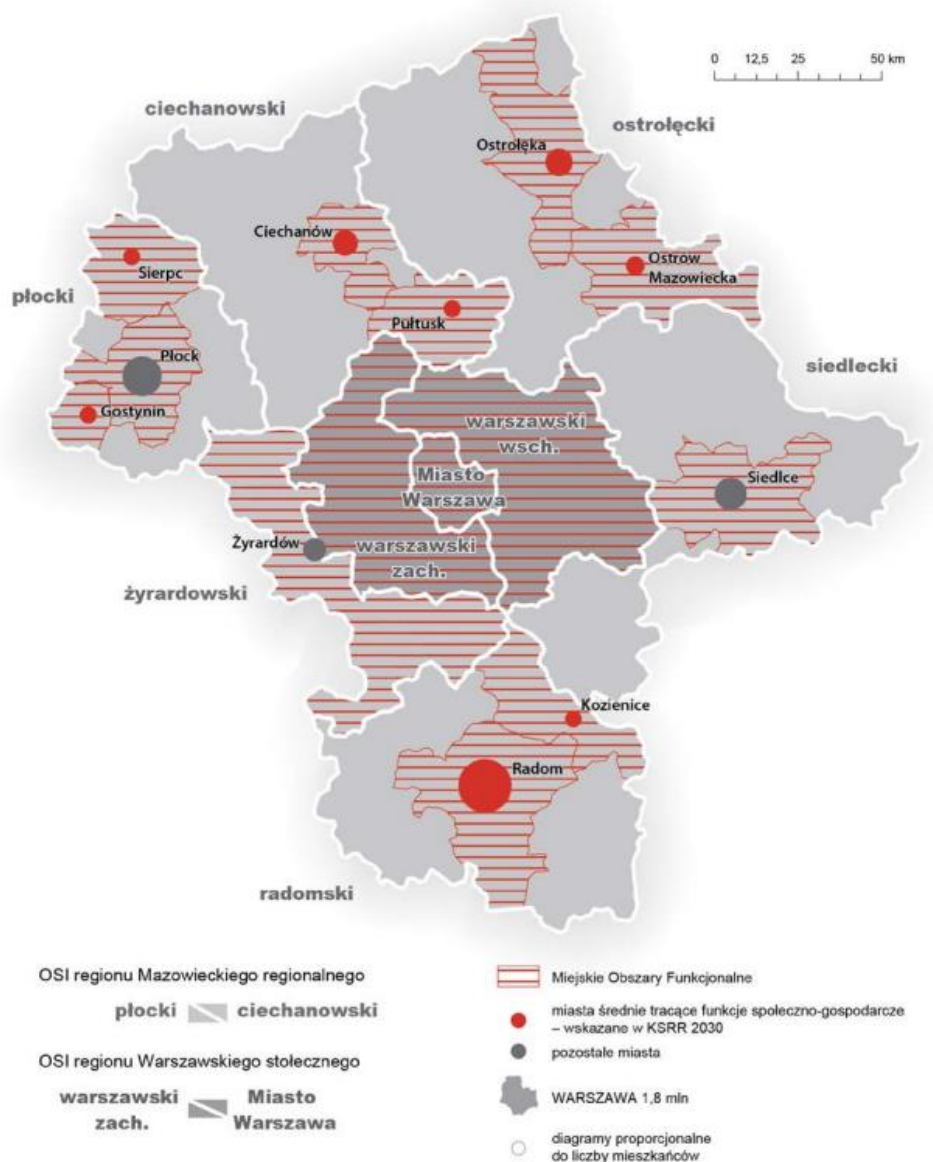
Polityka prowadzona wobec tego obszaru zakłada:

- Wzmocnienie potencjału gospodarczego gmin, zwłaszcza w zakresie rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego oraz przemysłu maszynowego, metalowego i chemicznego,
- Rozwój terenów inwestycyjnych,
- Poprawa dostępności transportowej,
- Promowanie i rozwój zintegrowanej oferty turystycznej,
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej, ze szczególnym uwzględnieniem kanalizacyjnej, gazowej i ciepłowniczej,
- Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- Wdrażanie gospodarki odpadami o obiegu zamkniętym.

Kierunki rozwoju przewidziane do realizacji w najbliższych latach nawiązują do działań dedykowanych OSI problemowemu, wskazanemu w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”, przede wszystkim w zakresie II, III i IV celu strategicznego. Planowane interwencje skupiają się przede

wszystkim na wzmacnianiu przedsiębiorczości mieszkańców i atrakcyjności Gminy, zarówno pod względem inwestycyjnym, jak i przestrzennym. Uwzględniają rozwój transportu ze szczególnym uwzględnieniem komunikacji zbiorowej w myśl zasady rozwoju zrównoważonego, obejmującego troskę o zasoby środowiska przyrodniczego. Ponadto przewidują intensywny rozwój turystyki, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki rowerowej, która w znaczący sposób przyczynić ma się do urozmaicenia oferty spędzania czasu wolnego, jak i poprawy stanu środowiska, stanowiącego jeden z głównych potencjałów rozwojowych Gminy.

Rysunek 4. OSI wskazane w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”.

OSI gminy Suchożebry

W procesie konsultacji społecznych oraz poprzez analizę dostępnych danych, na terenie gminy Suchożebry wyodrębniono obszar strategicznej interwencji wymagający szczególnego wsparcia w aspekcie środowiskowym – **OSI tereny oddziałujące na niezadowalającą jakość powietrza.**

Dany obszar strategicznej interwencji obejmuje swym zasięgiem tereny znajdujące się w północnej części Gminy, wymagające interwencji z uwagi na niezadowalającą jakość powietrza potwierdzoną opinią mieszkańców, wynikającą z bliskiej lokalizacji kurników.

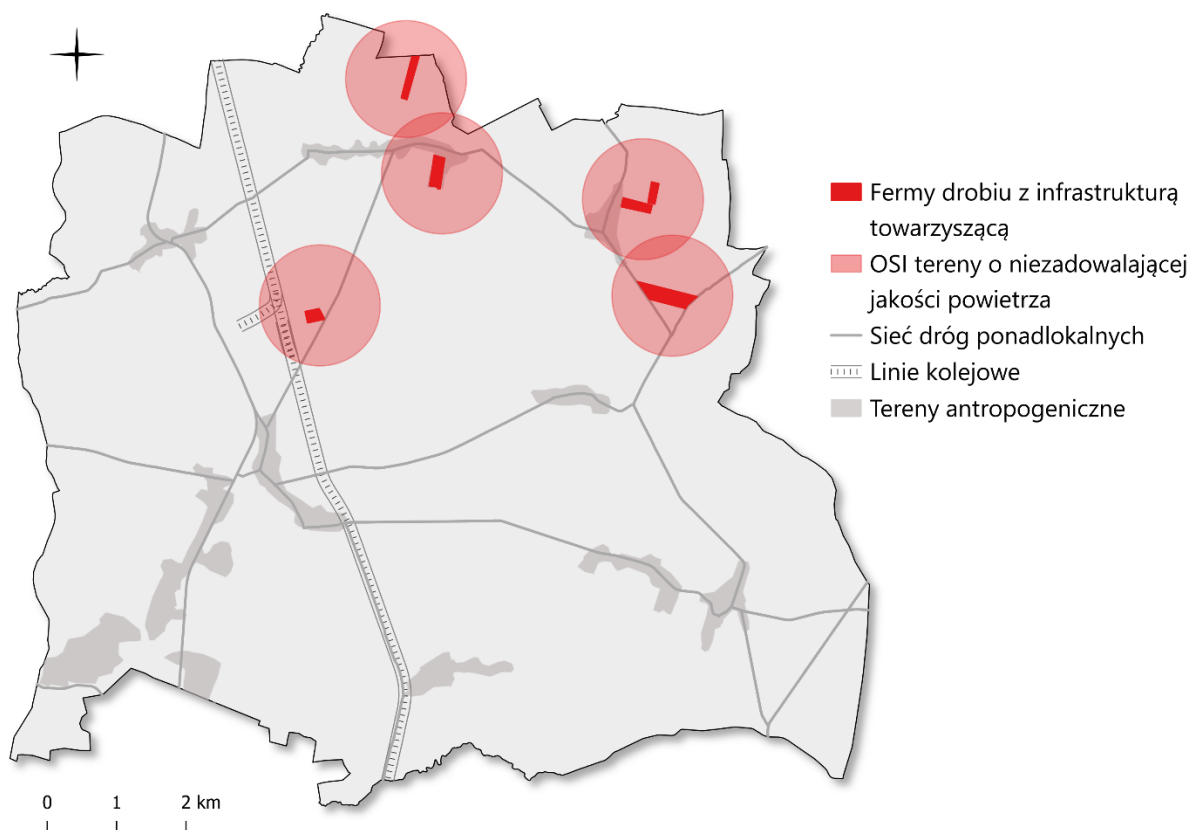
Obecność w przestrzeni Gminy ferm drobiu, kurników oraz chlewni negatywnie oddziałuje na komfort życia mieszkańców, zwłaszcza zamieszkujących tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie inwestycji oraz na stan środowiska. Skutkiem ich występowania jest emisja zanieczyszczeń, hałasu oraz nieprzyjemnych zapachów, które stają się szczególnie uciążliwe w okresie letnim. Odór, który towarzyszy inwestycji jest nie tylko uciążliwy, ale również szkodliwy dla zdrowia, niejednokrotnie powodując bóle głowy, mdłości, wymioty, podrażnienia oczu, nosa i gardła oraz przewlekły kaszel. Niektóre gazy po przedostaniu się do atmosfery, wraz z opadami wnikają w glebę i mogą prowadzić do jej degradacji.

Inwestycje tego typu związane są również z wytwarzaniem dużej ilości ścieków, obniżeniem estetyki krajobrazu, spadkiem wartości nieruchomości zlokalizowanych w ich bezpośrednim sąsiedztwie oraz zużyciem znacznych ilości wody, co oddziałuje na poziom wód gruntowych w okolicy.

Z uwagi na konieczność zapewnienia komfortowych warunków życia w Gminie niezbędne wydaje się podjęcie interwencji oddziałujących na poprawę stanu środowiska. Wśród działań zakładanych do realizacji w obszarze *OSI tereny o niezadowalającej jakości powietrza* wymienia się:

- Uwzględnienie udziału społeczności na etapie planowania inwestycji,
- Propagowanie wiedzy i dobrych praktyk w zakresie wdrażania ekologicznych rozwiązań w rolnictwie,
- Kontrola sprawności systemów wentylacyjnych oraz systemów oczyszczania powietrza na obszarze kurników,
- Promowanie racjonalnego żywienia zwierząt,
- Zabezpieczenie cieków i zbiorników wodnych przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych,
- Prowadzenie okresowych pomiarów emisji hałasu do środowiska,
- Nasadzenia zieleni izolacyjnej.

Rysunek 5. OSI wyodrębnione na terenie gminy Suchożebry.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie diagnozy strategicznej, konsultacji społecznych oraz danych zaczerpniętych ze strony www.geoportal.gov.pl.

VII. NAWIĄZANIE DO NADRZĘDNYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH – MIĘDZYNARODOWYCH, KRAJOWYCH, REGIONALNYCH I LOKALNYCH

Efektywne wdrożenie Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 uwarunkowane jest wysokim stopniem zgodności jej założeń z dokumentami wyższego rzędu, tj. na poziomie międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Komplementarność opracowań strategicznych jest jednym z obowiązkowych elementów kreowania i prowadzenia spójnej polityki rozwojowej.

Wspólny kierunek podejmowanych działań usprawni funkcjonowanie Gminy w obszarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, pozwoli również na zintensyfikowanie pożądanych efektów rozwojowych. Niespójność w ramach prowadzonej polityki rozwojowej wpływa na generowanie konfliktów w wielu obszarach, a tym samym pogłębianie się zjawiska marginalizacji.

Poziom międzynarodowy

Kluczowym dokumentem określającym współpracę Polski z Unią Europejską jest Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027, przedstawiająca strategię wykorzystania Funduszy Europejskich w ramach działań rozwojowych. Wskazuje główne cele oraz obszary podejmowanych interwencji wraz ze wskazaniem instytucji odpowiedzialnych za zarządzanie funduszami. Umowa Partnerstwa uwzględnia kontekst terytorialnego wymiaru polityki rozwojowej, podkreślając różnice rozwojowe poszczególnych obszarów, co finalnie pozwoli na zwiększenie spójności kraju. Dokument definiuje 6 celów polityki spójności na lata 2021-2027. Zgodność założeń dokumentu ze Strategią Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 widoczna jest w ramach każdego celu Umowy Partnerstwa, w tym przede wszystkim w zakresie celu 4. *Europa o silniejszym wymiarze społecznym*, ukierunkowanym na rynek pracy, zasoby ludzkie, edukację, aktywność społeczną, ochronę zdrowia, kulturę i turystykę.

Tabela 5. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry z Umową Partnerstwa Polski i Unii Europejskiej na lata 2021-2027.

		Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030			
		Cel strategiczny			
		Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4
Umowa Partnerstwa Polski i Unii Europejskiej na lata 2021-2027	Cel 1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa				
	Cel 2. Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa				
	Cel 3. Lepiej połączona Europa				
	Cel 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym				
	Cel 5. Europa bliżej obywateli				
	Cel 6. Łagodzenie skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu				

■ Oznaczenie wskazujące, iż dane cele zgodne są z założeniami dokumentu wyższego rzędu.

Źródło: Opracowanie własne.

Podstawowym dokumentem ukierunkowanym na podniesienie jakości życia społeczeństwa, postęp gospodarczy oraz ochronę środowiska naturalnego jest Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju, przyjęta w 2015 r. przez 193 państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych. Określa ona 17 celów zrównoważonego rozwoju opracowanych w trzech wymiarach: gospodarczym, społecznym i środowiskowym. Agenda 2030 opiera się na 5 kluczowych aspektach (tzw. 5xP): ludzie (*people*), planeta (*planet*), dobrobyt (*prosperity*), pokój (*peace*), partnerstwo (*partnership*). Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 w swoich założeniach nawiązuje do większości zagadnień Agendy 2030, a spójność celów obu dokumentów przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 6. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry z Agendą 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju.

		Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030			
		Cel strategiczny			
		Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4
Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Cel 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie				
	Cel 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo				
	Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt				
	Cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie				
	Cel 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycje kobiet i dziewcząt				
	Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi.				
	Cel 7. Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie				

		Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030			
		Cel strategiczny			
		Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4
Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi				
	Cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność				
	Cel 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami				
	Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu				
	Cel 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji				
	Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom				
	Cel 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony				

		Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030			
		Cel strategiczny			
		Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4
Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustoszenie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz utratę różnorodności biologicznej				
	Cel 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu.				
	Cel 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju				

 Oznaczenie wskazujące, iż dane cele zgodne są z założeniami dokumentu wyższego rzędu.

Źródło: Opracowanie własne.

Poziom krajowy

Najważniejszym dokumentem w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej kraju jest Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Określa ona podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki w sferze społecznej, gospodarczej, regionalnej i przestrzennej oraz nowy model rozwoju – odpowiedzialny, społecznie i terytorialnie zrównoważony. Wśród istotnych wyzwań dotyczących polskiej gospodarki wyznaczono pięć pułapek rozwojowych:

średni dochód, brak równowagi, przeciętny produkt, demograficzna oraz słabość instytucjonalna. Jako bariery rozwojowe wskazano rozwarstwienie społeczne i utrzymujące się zróżnicowania przestrzenne w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego. Głównym celem dokumentu jest *tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym*, co pozytywnie wpłynie na poprawę sytuacji finansowej Polaków i tym samym zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 nawiązuje do wszystkich celów SOR, szczególnie w zakresie celu 2. *Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*.

Tabela 7. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

		Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030			
		Cel strategiczny			
		Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Cel 1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną				
	Cel 2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony				
	Cel 3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu				

Oznaczenie wskazujące, iż dane cele zgodne są z założeniami dokumentu wyższego rzędu.

Źródło: Opracowanie własne.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) pełni rolę podstawowego dokumentu w zakresie polityki regionalnej państwa rozwijając postanowienia SOR w zakresie filaru *rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*. Przedstawia ona cele polityki regionalnej oraz wskazuje działania konieczne do podjęcia przez rząd, samorządy terytorialne oraz pozostałe podmioty uwzględnione w ich realizowaniu. Dokument ukierunkowany jest na zapewnienie zrównoważonego rozwoju w skali kraju w celu eliminowania występujących dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym JST, wykorzystując lokalne potencjały rozwojowe. Zgodność założeń Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 z KSRR zauważalna jest w zakresie większości celów operacyjnych (tabela 8).

Tabela 8. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry z KSRR 2030.

			Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030			
			Cel strategiczny			
			Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	Cel 1. 1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo				
		Cel 1. 2. Wykorzystywanie potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarze				
		Cel 1. 3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska				
		Cel 1. 4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych				
		Cel 1. 5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów				

			Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030			
			Cel strategiczny			
			Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4
	Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Cel 2. 1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego				
		Cel 2. 2. Wsparcie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i krajowym				
		Cel 2. 3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach				
	Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	Cel 3. 1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem				
		Cel 3. 2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym				
		Cel 3. 3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych				
		Cel 3. 4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej				

Oznaczenie wskazujące, iż dane cele zgodne są z założeniami dokumentu wyższego rzędu.

Źródło: Opracowanie własne.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (współdziałanie, kultura, kreatywność), jako jeden z instrumentów realizacji SOR oraz jedna z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju, ma za zadanie podniesienie jakości życia społecznego i kulturalnego, co odnosi się do jednego z obszarów wymienionych w SOR: kapitał ludzki i społeczny. Uwzględnia ona działania dotyczące eliminacji

istniejących deficytów przy wykorzystaniu potencjałów społeczeństwa obywatelskiego oraz sfery kulturowej. Ponadto istotnym zadaniem jest wzrost rozwoju gospodarczo-kulturalnego poprzez podniesienie poziomu efektywności funkcjonowania polskich branż kreatywnych. Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 wykazuje zgodność ze Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 przede wszystkim w zakresie tworzenia warunków oraz budowania kompetencji dla wzmocnienia uczestnictwa w kulturze.

Tabela 9. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry ze Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2030.

			Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030			
			Cel strategiczny			
			Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030	Cel 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne	Cel 1.1. Usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami				
		Cel 1.2. Rozwój i wzmocnienie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej				
	Cel 2. Wzmocnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich	Cel 2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmocnienia uczestnictwa w kulturze				
		Cel 2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dóbr kultury				

			Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030			
			Cel strategiczny			
			Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4
		Cel 2.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury				
		Cel 2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę				
		Cel 2.5. Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą				
	Cel 3. Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne	Cel 3.1. Wzrost udziału sektorów kreatywnych w rozwoju gospodarczym kraju				
		Cel 3.2. Rozwój kompetencji zawodowych na potrzeby branż kreatywnych				
		Cel 3.3. Wzmocnienie potencjału kreatywnego społeczeństwa				

 Oznaczenie wskazujące, iż dane cele zgodne są z założeniami dokumentu wyższego rzędu.

Źródło: Opracowanie własne.

Kolejnym dokumentem uściślającym zapisy SOR jest *Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej* (PEP2030), nawiązująca do zdrowia, gospodarki i klimatu. Dokument stanowi podstawę w zakresie prowadzenia polityki ochrony środowiska w kraju, a jego głównym celem jest zagwarantowanie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia mieszkańców. Założenia PEP2030 stanowią odpowiedź na wyzwania dotyczące

nasilających się skutków zmian klimatu, zwiększającej się konkurencji o zasoby naturalne, zagrożenia ekosystemów, złego stanu środowiska oraz jego wpływu na zdrowie ludzi. Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 uwzględnia założenia PEP2030 przede wszystkim w zakresie działań ujętych w IV celu strategicznym pn. *Sprawnie zarządzana przestrzeń*, ukierunkowanych na adaptację do zachodzących zmian klimatycznych, zarządzania zasobami dziedzictwa przyrodniczego oraz likwidacji źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza (tabela 10).

Tabela 10. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry z Polityką ekologiczną państwa 2030 - strategią rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.

		Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030			
		Cel strategiczny			
		Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4
Polityka ekologiczna państwa 2030 (PEP2030)	Cel 1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego				
	Cel 2. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska				
	Cel 3. Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych				

 Oznaczenie wskazujące, iż dane cele zgodne są z założeniami dokumentu wyższego rzędu.

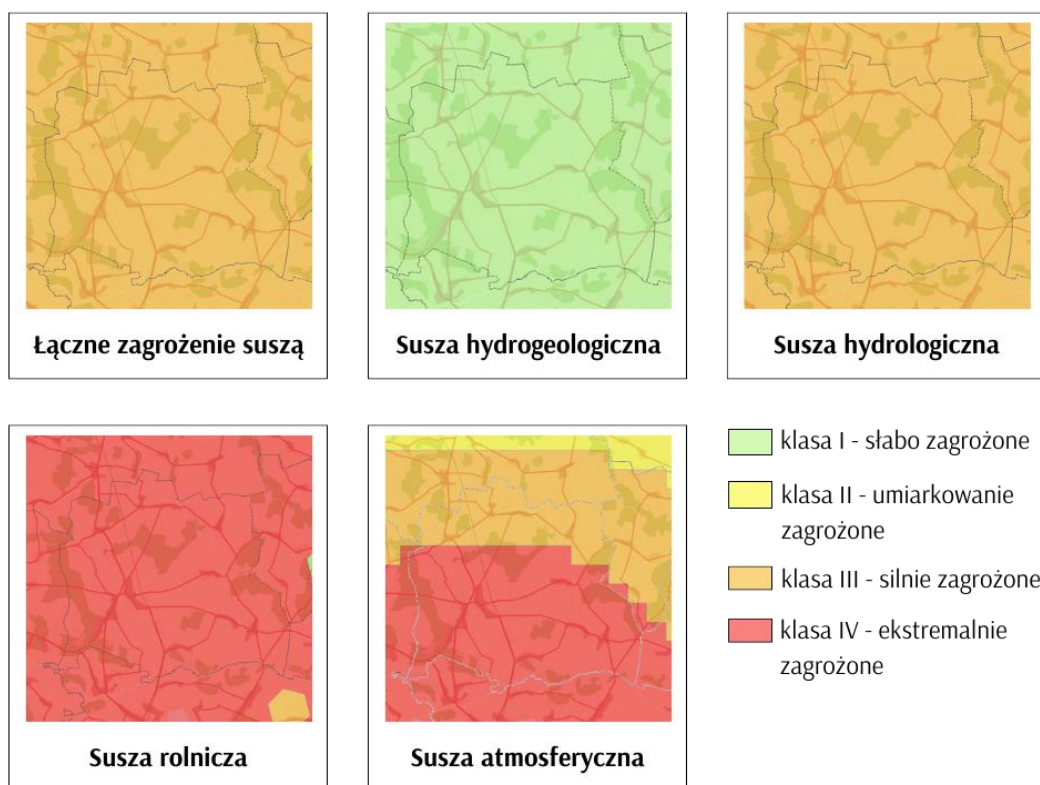
Źródło: Opracowanie własne.

Dokumentem określającym kierunki działań w zakresie zapobiegania kryzysowi wodnemu w Polsce jest Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS) w perspektywie najbliższych kilku lat. Działania te dotyczą zarządzania zasobami wodnymi, zarządzania kryzysowego oraz szacowania strat spowodowanych suszą. Jego głównym celem jest zastosowanie optymalnych rozwiązań zarówno o charakterze technicznym (np. inwestycyjne), jak i nietechnicznym (np. działania edukacyjne). Zgodnie

z założeniami PPSS, obszar gminy Suchożebry jest silnie narażony pod względem łącznego zagrożenia suszą (klasa III). Podobne uwarunkowania widoczne są w zakresie suszy hydrologicznej. Pod względem suszy rolniczej, obszar Gminy zaliczony został do klasy IV (ekstremalnie zagrożone). W przypadku suszy hydrogeologicznej, cały obszar Gminy wykazuje słabe zagrożenie (klasa I), natomiast w zakresie suszy atmosferycznej do kategorii silnie zagrożonej (klasa III) zaliczono jej północną część – pozostały teren wykazuje ekstremalne zagrożenie (klasa IV). W łącznym zestawieniu gmina Suchożebry klasyfikuje się jako obszar silnie zagrożony suszą. Do rekomendowanych działań z zakresu PPSS na terenie Gminy zalicza się:

- zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych,
- realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji,
- analiza możliwości zwiększania retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji,
- budowa oraz przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększania retencji glebowej,
- wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych,
- przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych.

Rysunek 6. Obszary zagrożone suszą w granicach gminy Suchożebry.

Źródło: Plan przeciwdziałania skutkom suszy – Informatyczny System Ostry Kraj

Poziom regionalny

Najważniejszym dokumentem definiującym politykę rozwojową na poziomie regionalnym jest Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”. Stanowi on odpowiedź na zmieniające się uwarunkowania w skali krajowej i europejskiej, a także istniejące zagrożenia w znacznym stopniu ograniczające prawidłowy rozwój obszaru. Dokument nawiązuje do polityki rozwojowej określonej w SOR oraz KSRR. Cele oraz kierunki rozwojowe mają za zadanie zintensyfikować rozwój gospodarczy regionu przy jednoczesnym wyrównywaniu różnic rozwojowych między jego poszczególnymi podregionami. Istotnym aspektem uwzględnionym w dokumencie jest konieczność rozwijania kapitału ludzkiego i szkolnictwa. Zgodność założeń Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze” widoczna jest w ramach każdego celu strategicznego, a w szczególności dotyczącego zrównoważonego rozwoju gospodarczego (tabela 11).

Tabela 11. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”.

		Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030			
		Cel strategiczny			
		Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”	Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze				
	Dostępne i mobilne Mazowsze				
	Zielone, niskoemisyjne Mazowsze				
	Mazowsze zintegrowane społecznie				
	Mazowsze bogate kulturowo				

Oznaczenie wskazujące, iż dane cele zgodne są z założeniami dokumentu wyższego rzędu.

Źródło: Opracowanie własne.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (PZPWM) określa politykę przestrzenną województwa w zgodności ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”, będąc tym samym jednym z elementów zintegrowanego planowania strategicznego. Głównym celem dokumentu jest przedstawienie aspektów układu przestrzennego, ich zróżnicowania i wzajemnych relacji. Wśród kierunków zagospodarowania przestrzennego wskazanych w PZPWM uwzględniono:

- Strukturę użytkowania terenu,
- Podstawowe elementy sieci osadniczej,
- Obszary funkcjonalne – granice i zasady gospodarowania,
- Infrastrukturę transportową,
- Infrastrukturę energetyczną,

- Infrastrukturę sieci szerokopasmowego Internetu,
- Infrastrukturę wodno-kanalizacyjną i oczyszczania ścieków,
- Gospodarkę odpadami,
- Infrastrukturę społeczną,
- Ochronę środowiska i zasobów przyrody,
- Ochronę dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego,
- Gospodarkę,
- Bezpieczeństwo.

Dokument Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 wykazuje zgodność z Planem Zagospodarowania Przestrzennego w zakresie większości wyznaczonych kierunków, ze szczególnym uwzględnieniem tych nawiązujących do zwiększania dostępu do usług publicznych, wspierania procesów rozwojowych, rozwoju szerokorozumianej infrastruktury, wykorzystywaniu energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz prawidłowego kształtowania przestrzeni.

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego uwzględniono działania inwestycyjne celu publicznego, które będą realizowane na obszarze gminy Suchożebry. Wszystkie zadania mają charakter infrastrukturalny, a ich zadaniem jest poprawa jakości sieci komunikacyjnej w sferze transportu kolejowego oraz inwestycje w zakresie sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków (tabela 12).

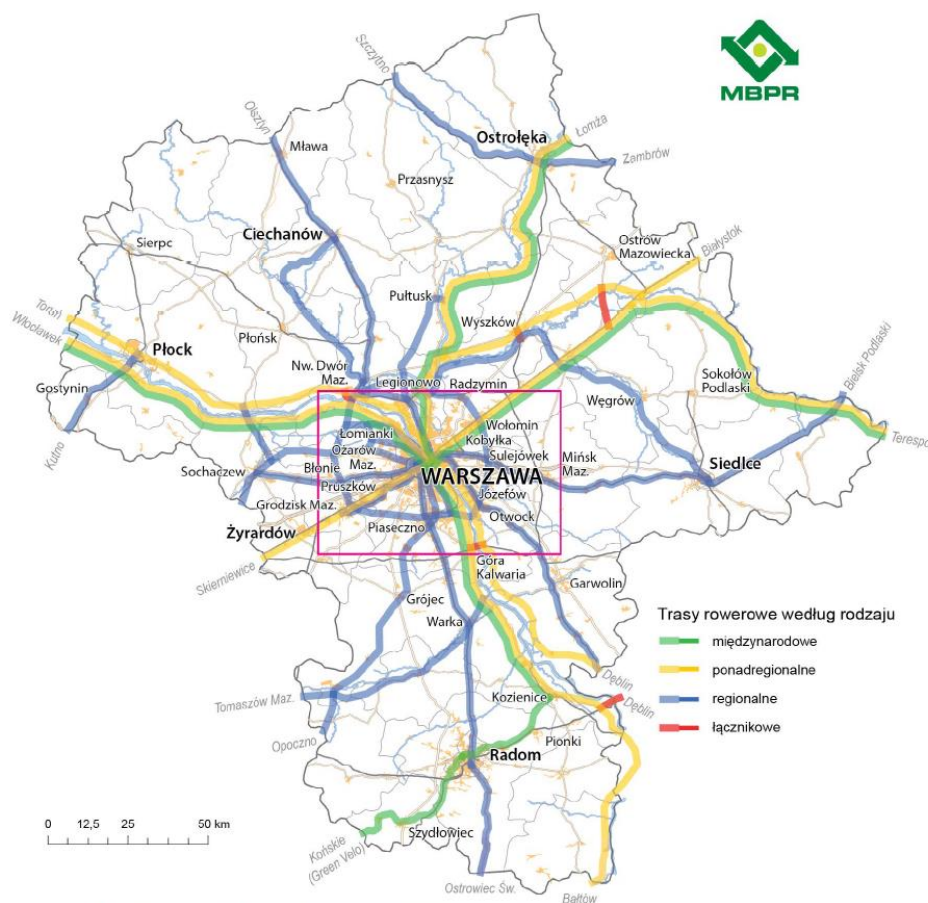
Tabela 12. Inwestycje celu publicznego wskazane do realizacji w Planie zagospodarowania województwa mazowieckiego.

Inwestycja	Termin realizacji	Lokalizacja	Źródło
Prace na linii kolejowej nr 55	po 2021 roku	odcinek Siedlce – Sokołów Podlaski	-
Poprawa bezpieczeństwa na skrzyżowaniach linii kolejowych z drogami	-	województwo mazowieckie	-
Budowa nowych przystanków na linii nr 55	-	Suchożebry, Podnieśno-Stany, Przywózki	-
Inwestycje w zakresie sieci kanalizacyjnych, w tym budowa i modernizacja	-	Suchożebry i in.	Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych – AKPOŚK 2017 Master Plan dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG opracowany na podstawie AKPOŚK 2017 Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Wykaz dużych projektów.
Inwestycje w zakresie oczyszczalni ścieków, w tym budowa, rozbudowa lub modernizacja	-		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego.

Dokumentem określającym kierunki działań w zakresie rozwoju infrastruktury rowerowej w województwie mazowieckim jest publikacja pn. „Standardy infrastruktury rowerowej i koncepcja tras rowerowych wskazanych do realizacji w perspektywie do 2030 roku w województwie mazowieckim” (SIWZ). Jego głównym celem jest zapewnienie wysokiej jakościowo oraz spójnej infrastruktury dla rowerzystów. Dokument przedstawia podstawowe zasady, którymi należy się kierować przy budowie nowych tras, w tym charakterystykę hierarchii sieci i zasady ustalania ich przebiegu, zasady doboru infrastruktury oraz wymogi techniczne. Zgodnie z założeniami SIWZ przez południowo-zachodni obszar gminy Suchożebry do 2030 roku przebiegać będzie regionalna trasa rowerowa, która ma pełnić zarówno funkcje komunikacyjną, jak i rekreacyjną.

Rysunek 7. Koncepcja tras rowerowych ujętych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego.

Źródło: Standardy infrastruktury rowerowej i koncepcja tras rowerowych wskazanych do realizacji w perspektywie do 2030 roku w województwie mazowieckim.

Strategia dla Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030 ma na celu wykorzystanie istniejących powiązań funkcjonalnych między województwem mazowieckim i łódzkim. Podejmowana współpraca międzyregionalna umożliwi osiągnięcie korzystnych efektów rozwojowych przy wykorzystaniu posiadanych potencjałów, podniesienie poziomu konkurencyjności oraz zachowanie spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Głównym celem dokumentu jest wzrost znaczenia Polski Centralnej w skali międzynarodowej jako przestrzeni przyjaznej generowaniu oraz transferowi wiedzy i innowacji. Wyznaczone w Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 cele strategiczne nawiązują do większości założeń Strategii Rozwoju Polski Centralnej, a największa spójność zauważalna jest w przypadku celu 4. *Międzynarodowe centrum żywności prozdrowotnej*, zakładającego dynamiczny rozwój sektora rolno-spożywczego i budowanie marki regionu.

Tabela 13. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry ze Strategią Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030.

		Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030			
		Cel strategiczny			
		Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4
Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030	Zintegrowana przestrzeń wiedzy i innowacji				
	Przestrzeń przyjazna twórcom i projektantom				
	Innowacyjna sieć medyczno-farmaceutyczna				
	Międzynarodowe centrum żywności prozdrowotnej				
	Multimodalny węzeł transportowy o znaczeniu międzynarodowym				

 Oznaczenie wskazujące, iż dane cele zgodne są z założeniami dokumentu wyższego rzędu.

Źródło: Opracowanie własne.

Poziom lokalny

Istotnym potencjałem rozwojowym gminy Suchożebry jest turystyka wykorzystująca lokalne potencjały przyrodnicze i kulturowe. Posiadane uwarunkowania stanowią szansę na wykreowanie marki i produktu lokalnego, co z kolei może mieć znaczny wpływ na kreowanie rynku pracy w branży turystycznej. Istotnym dokumentem w danym zakresie jest Gminny Program Rewitalizacji Gminy Suchożebry, który stanowi podstawowy instrument w zakresie prowadzenia działań naprawczych na obszarze charakteryzującym się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, tj. obszarze rewitalizacji. Obszar rewitalizacji wyznaczony został Uchwałą nr XIX/151/2016 Rady Gminy Suchożebry z dnia 28 listopada 2016 roku. Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 nawiązuje do dokumentu zwłaszcza w zakresie celu 3., ukierunkowanego na poprawę dostępu do przestrzeni służących rekreacji i wypoczynkowi.

Tabela 14. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry z Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Suchożebry.

		Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030			
		Cel strategiczny			
		Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4
Gminny Program Rewitalizacji Gminy Suchożebry	Aktywizacja zawodowa i społeczna mieszkańców obszarów rewitalizowanych				
	Przyjazna przestrzeń i infrastruktura				
	Lepsza jakość życia mieszkańców				

 Oznaczenie wskazujące, iż dane cele zgodne są z założeniami dokumentu na poziomie lokalnym.

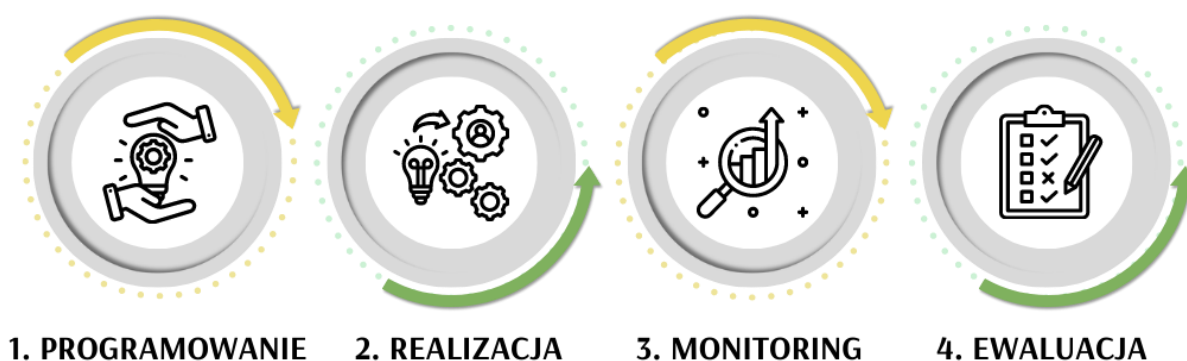
Źródło: Opracowanie własne.

VIII. SYSTEM WDRAŻANIA I FINANSOWANIA

System wdrażania

Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 stanowi najważniejszy dokument określający politykę rozwojową w ciągu najbliższych kilku lat. Przedstawia kluczowe kierunki działań, które znacząco wpłyną na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz konkurencyjność gospodarczą, przy jednoczesnym zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Z tego powodu kluczowym elementem jest prawidłowo określony system realizacji Strategii, definiujący podmioty odpowiedzialne za wdrażanie określonych założeń, a także sposób i stopień ich implementacji.

Schemat realizacji Strategii:

Sukcesywna realizacja Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 uwarunkowana jest klarownym podziałem obowiązków, a także ścisłą współpracą wszystkich jednostek zaangażowanych w działania rozwojowe Gminy. Władze lokalne są głównym inicjatorem planowanych działań, stając się tym samym głównym elementem struktury o charakterze organizacyjnym. W procesie realizacji dokumentu podkreśla się kluczową rolę mieszkańców, będących głównym odbiorcą dokumentu. Wskazane cele oraz działania mają za zadanie poprawić warunki życia oraz stanowić odpowiedź na potrzeby zdiagnozowane w trakcie szerokiego procesu partycypacji społecznej, będącego nieodzownym elementem prowadzenia właściwej polityki rozwojowej. Stopień zaangażowania lokalnej społeczności we wdrażanie dokumentu gwarantuje jego wysoką skuteczność, dążenie do osiągnięcia wspólnych korzyści oraz

wzrost poczucia odpowiedzialności za rozwój Gminy. Istotnymi partnerami są również sektor społeczny oraz gospodarczy, w tym lokalni liderzy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, podmioty gospodarcze oraz instytucje otoczenia biznesu działające w Gminie. Ich czynny udział w ramach podejmowanych inicjatyw pozwoli wykorzystać wszelkie dostępne zasoby i tym samym uzyskać efekt synergii.

Schemat podmiotów zaangażowanych we wdrażanie Strategii:

Osobami odpowiedzialnymi za wdrażanie Strategii powinny być władze lokalne (w tym Wójt oraz Urząd Gminy, jak i wszystkie jego jednostki organizacyjne). W procesie wdrażania należy przede wszystkim wyróżnić oraz nadać odpowiednie zadania osobom bądź jednostkom. Wśród nich powinny znaleźć się:

- podmioty odpowiedzialne za organizację i koordynowanie procesu wdrażania Strategii,
- zadania danego podmiotu,
- podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań zawartych w Strategii.

Tabela 15. Koordynowanie procesu wdrażania założeń Strategii.

1. Funkcje Planistyczne	Opracowywanie dokumentów planistycznych niższego szczebla niż Strategia Rozwoju Gminy.
2. Funkcje Monitoringowe	Monitorowanie procesu wdrażania Strategii, obserwacja zmieniających się wskaźników, cech granicznych samorządów terytorialnych, uwarunkowań zewnętrznych oraz wewnętrznych.
3. Funkcje Informacyjno-wnioskodawcze	Wnioskowanie przez organ wykonawczy do organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego o aktualizację Strategii.
4. Funkcje Promocyjne	Promowanie działań na rzecz wdrażania Strategii Rozwoju.
5. Funkcje Kooperacyjne	Współpraca z jednostkami pomocniczymi ds. Strategii, powierzanie im zadań do wykonania, monitoring ich działań oraz ścisła i stała współpraca.
6. Funkcje Prewencyjne	Zapobieganie zaburzeniu wdrażania Strategii, rozwiązywanie pojawiających się problemów w trakcie wdrażania, informowanie władz o problemach dotyczących procesu wdrażania.
7. Funkcje Doradcze	Wspieranie władz we wdrażaniu Strategii, pomoc przy podejmowaniu kluczowych decyzji.
8. Funkcje Koordynacyjne	Koordynacja decyzji oraz aktów prawa jak i zmieniających się przepisów ustaw, które znacząco wpływają na procesy wdrażania Strategii.

Źródło: Opracowanie własne.

Należy jednak zaznaczyć, że dane zadania i funkcje może sprawować cały zespół lub mogą być one podzielone na poszczególne, najbardziej kompetentne w danym zakresie osoby. Podmiotami pomocniczymi we wdrażaniu Strategii powinny być:

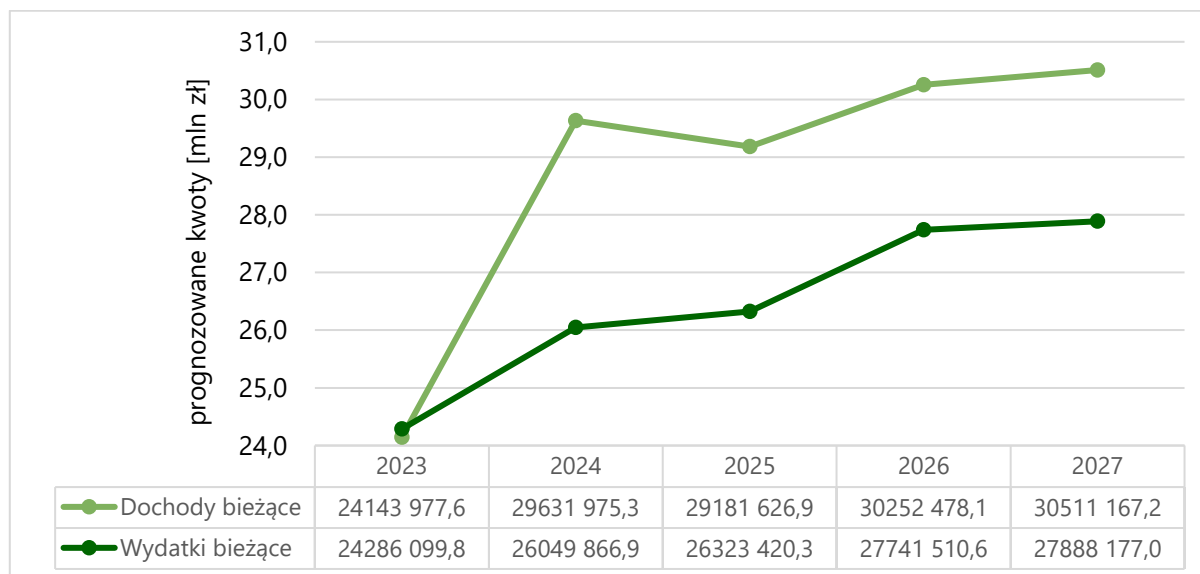
- Placówki oświatowe z obszaru Gminy,
- Gminny Ośrodek Kultury w Suchożebach,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Krześlinie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suchożebach,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Przedstawiciele stowarzyszeń,
- Komisariat Policji w Mokobodach.

Ramy finansowe oraz źródła finansowania

Analizę zdolności Gminy Suchożebry do realizacji założeń dokumentu oparto na danych zawartych w *Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Suchożebry na lata 2023-2027 (WPF)*. Mając na uwadze długookresową perspektywę wdrażania dokumentu oraz dynamikę zachodzących zmian o charakterze społeczno-gospodarczym należy podkreślić, że nie jest możliwe wskazanie dokładnych ram finansowych i kwot przeznaczonych na realizację poszczególnych zadań i projektów. Wśród czynników wpływających na sytuację finansową Gminy wymienia się przede wszystkim inflację, politykę fiskalną państwa, a także liczbę mieszkańców, wpływających na wartość podatków odprowadzanych do budżetu.

Analizując sytuację finansową gminy Suchożebry można zauważyć silne skorelowanie wartości dochodów i wydatków bieżących. Jedyny spadek kwoty dochodów przewidywany jest w roku 2025 (o około 450 348,4 zł), natomiast w perspektywie do 2035 r. prognozuje się ciągły wzrost obu zmiennych, co świadczy o spodziewanej stabilności sytuacji finansowej Gminy, posiadając możliwości do pokrywania wydatków bieżących dochodami bieżącymi.

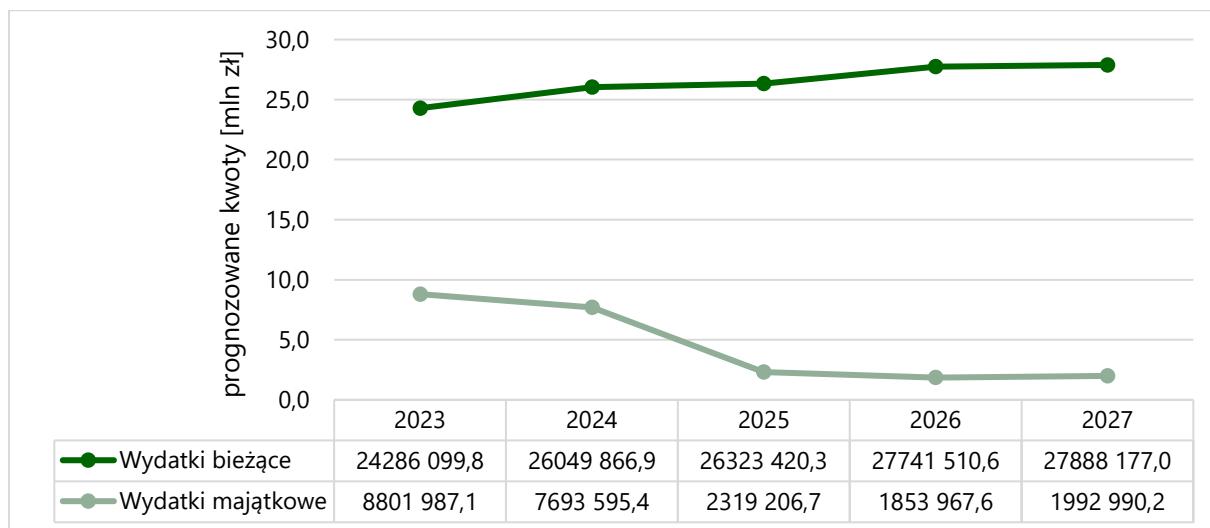
Wykres 1. Dochody i wydatki bieżące budżetu gminy Suchożebry na lata 2023-2027.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej.

Wśród wydatków gminy Suchożebry przewiduje się znaczną przewagę wydatków bieżących, związanych przede wszystkim z utrzymaniem funkcjonowania Gminy. Zakłada się, że kwoty wydatków majątkowych, stanowiących środki przeznaczone na finansowanie inwestycji, w najbliższych latach przyjmą tendencje spadkowe, aby w 2027 roku kształtować się na poziomie około 2 mln zł, co stanowi o dużej rezerwie władz Gminy w zakresie polityki finansowo-rozwojowej. Należy zaznaczyć, że WPF nie uwzględnia potencjalnych środków zewnętrznych przeznaczonych na dofinansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych.

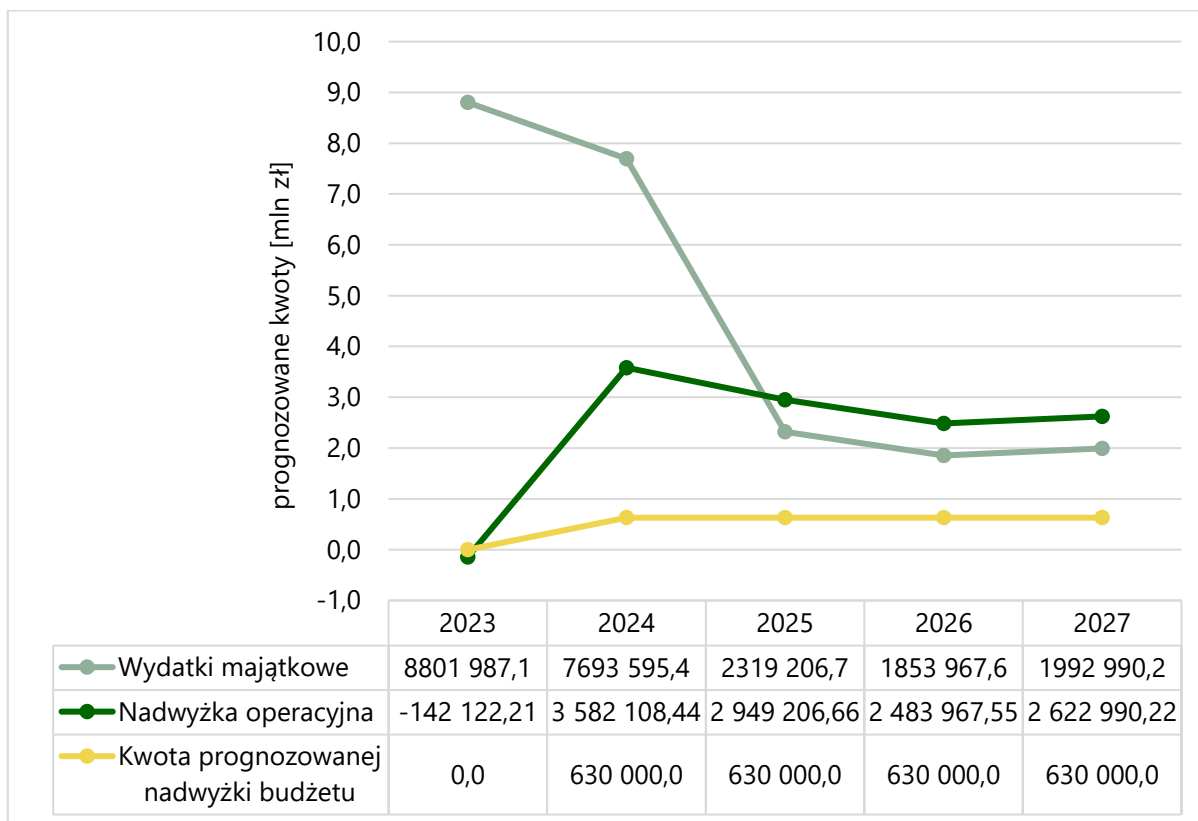
Wykres 2. Wydatki majątkowe i bieżące budżetu gminy Suchożebry.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej.

Na podstawie *Wieloletniej Prognozy Finansowej na lata 2023-2027*, na przestrzeni analizowanych lat dostrzegalny jest znaczny spadek wartości wydatków majątkowych, co stanowi o dużej rezerwie władz Gminy w zakresie polityki finansowo-rozwojowej. Jednym z głównych kryterium określenia poziomu bezpieczeństwa finansowego jednostki samorządu terytorialnego jest nadwyżka operacyjna, będąca różnicą między wartością dochodów i wydatków bieżących. Stanowi ona niezbędny element w zakresie realizowania działań inwestycyjnych oraz spłat kredytów, pożyczek czy też wykup papierów wartościowych. Zakłada się, że w porównaniu do roku 2023, Gmina do 2027 roku zwiększy kwotę prognozowanej nadwyżki budżetu na spłatę kredytów, pożyczek i wykup papierów wartościowych. Stabilność budżetu widoczna jest w przeważającej wartości nadwyżki operacyjnej nad wydatkami majątkowymi oraz spłat zadłużeń prognozowana po 2025 roku, co obrazuje bufor bezpieczeństwa w działaniach finansowych gminy Suchożebry.

Wykres 3. Wydatki majątkowe, nadwyżka operacyjna oraz kwota prognozowanej nadwyżki budżetu przeznaczana na spłatę kredytów, pożyczek i wykup papierów wartościowych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej.

W celu określenia oceny możliwości realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 konieczne jest wskazanie możliwych źródeł finansowania, a także oszacowanie skali potencjalnych wydatków. Do głównych źródeł finansowania działań ujętych w Strategii zalicza się przede wszystkim:

DOCHODY WŁASNE GMINY	ŚRODKI POCHODZĄCE Z BUDŻETU PAŃSTWA	FUNDUSZE EUROPEJSKIE	INNE
Dochody z majątku Gminy Wpływ z podatków Wpływy z opłat	Środki budżetu województwa Środki budżetu powiatu Fundusze celowe	Fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego Środki Unii Europejskiej Fundusze Norweskie	Kredyty bankowe, pożyczki oraz inne formy instrumentów finansowych Darowizny na cele publiczne Partnerstwo publiczno-prywatne

Szczegółowe planowane inwestycje

Strategia Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 określa również szczegółowe inwestycje celu publicznego, które realizowane będą przez okres wdrażania Strategii. Cele te spójne są z modelem funkcjonalno-przestrzennym oraz kierunkami działań Gminy. Inwestycje te zakładają szerokorozumianą współpracę zewnętrzną, w związku z ich finansowaniem oraz realizacją.

Projekty inwestycyjne wskazane do realizacji pozytywnie wpłyną na ochronę i podniesienie jakości środowiska przyrodniczego m.in. poprzez rozwój ciągów pieszo-rowerowych, co umożliwi zmniejszenie stopnia korzystania z indywidualnego transportu samochodowego i pozytywnie wpłynie na jakość powietrza w Gminie. Istotnymi działaniami wpływającymi na ograniczenie emisji szkodliwych substancji dla środowiska są również prace związane z montażem odnawialnych źródeł energii na obiektach użyteczności publicznej oraz modernizacją zbiorczego systemu odbioru i oczyszczania ścieków.

Kluczowym zadaniem inwestycyjnym zarówno dla Gminy, jak i dla lokalnej społeczności jest usuwanie barier architektonicznych, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów użyteczności publicznej, co przyczyni się do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa i dostępności przestrzeni dla osób o ograniczonej mobilności.

Aspektem usprawniającym przepustowość Gminy, poziom bezpieczeństwa, jakość życia mieszkańców, komfort jazdy, a także zwiększającym dostępność dla potencjalnych przedsiębiorców, inwestorów i turystów są działania przewidziane w zakresie układu drogowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Wskazane działania inwestycyjne będą mieć szczególny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy gminy Suchożebry, pozwalając wyeliminować istniejące bariery rozwojowe przy jednoczesnym wykorzystaniu posiadanych zasobów. Ich realizacja przyczyni się do wykonania zarówno wyznaczonych celów operacyjnych i strategicznych, jak i wizji gminy Suchożebry do 2030 roku.

Tabela 16. Projekty inwestycyjne wskazane do realizacji w najbliższych latach.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Termin realizacji	Potencjalny koszt [zł]	Źródła finansowania	Uwarunkowania/opis/zakres
1.	Budowa oświetlenia ulicznego na terenie gminy Suchożebry	2024	204 521,99	Środki własne, środki zewnętrzne, w tym pochodzące z funduszy europejskich oraz środków krajowych.	-
2.	Budowa chodnika wraz z przebudową skrzyżowania w ciągu drogi gminnej nr 361018W w miejscowości Suchożebry	2023-2025	1 299 111,00		Poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszych i pojazdów na drodze.
3.	Rozbudowa i modernizacja zbiorczego systemu odbioru i oczyszczania ścieków w gminie Suchożebry	2021-2024	3 363 613,00		Poprawa jakości życia mieszkańców.
4.	Przebudowa ulicy Zofii Makowieckiej w miejscowości Wola Suchożebrska	2023-2024	5 991 289,00		Zapewnienie bezpieczeństwa oraz komfortu ruchu pieszego i rowerowego.
5.	Przebudowa dróg gminnych na terenie gminy Suchożebry	2023-2024	2 037 000,00		Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Termin realizacji	Potencjalny koszt [zł]	Źródła finansowania	Uwarunkowania/opis/zakres
6.	Przebudowa systemu zasilania budynku użyteczności publicznej.	2024-2026	1 950 000,00	Środki własne, środki zewnętrzne, w tym pochodzące z funduszy europejskich oraz środków krajowych.	Inwestycja obejmuje wykonanie instalacji fotowoltaicznej, awaryjnego systemu zasilania oraz instalację klimatyzacji.
7.	Rozbudowa budynku użyteczności publicznej.	2024-2026	2 450 000,00		Inwestycja obejmuje wykonanie szybu windy z przedsionkiem.
8.	Przebudowa ciągu pieszo-rowerowego w pasie DK na odcinku Podnieśno-Suchożebry	2024-2027	9 100 000,00		-
9.	Przebudowa drogi gminnej nr 361013W w miejscowości Krześlin	2022-2024	1 800 000,00		-

Źródło: Opracowanie własne.

Prawidłowa realizacja *Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030* wymaga spójności wszystkich dokumentów nawiązujących do sfery funkcjonalno-przestrzennej Gminy.

Strategia rozwoju, jako najważniejszy dokument w zakresie zarządzania strategicznego, stanowi wyznacznik dla pozostałych opracowań gminy Suchożebry w zakresie planowanych kierunków rozwojowych oraz przedsięwzięć inwestycyjnych.

Określenie wytycznych do sporządzenia dokumentów wykonawczych umożliwia osiągnięcie zadowalających efektów w zakresie funkcjonowania Gminy, eliminując tym samym ryzyko wykluczania się planowanych działań rozwojowych i generowania konfliktów w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym.

Jednym z ważniejszych elementów w zakresie dokumentów wykonawczych jest jak największe zaangażowanie mieszkańców już na etapie ich opracowywania, dzięki czemu będą uwzględniać oczekiwania lokalnej społeczności. Istotnym elementem jest również klarowność i przejrzystość zapisów, co ograniczy możliwość błędnych interpretacji. Ponadto, dokumenty te powinny być ogólnodostępne dla każdego mieszkańca.

Poniższa tabela wskazuje zestawienie najważniejszych dokumentów wykonawczych na poziomie lokalnym, kształtujących działalność Gminy. W przypadku nieaktualności zapisów bądź wygaśnięcia ram czasowych dokumentu, zaleca się aktualizację lub opracowanie nowego dokumentu, zgodnego z założeniami niniejszej Strategii.

Tabela 17. Najważniejsze dokumenty wykonawcze na poziomie gminnym.

Obszar tematyczny	Dokument	Wytyczne
Planowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Suchożebry	Studium zgodne z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy oraz ustaleniami w zakresie kształtowania polityki przestrzennej Gminy
	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gminy Suchożebry	Zaleca się objęcie całej powierzchni Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
	Gminny Program Rewitalizacji Gminy Suchożebry	Zaleca się aktualizację programu
Transport	Plan Rozwoju Sieci Drogowej na terenie gminy Suchożebry	Zaleca się opracowanie programu
Ochrona środowiska	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Suchożebry do roku 2020	Zaleca się aktualizację programu
	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Suchożebry na lata 2016-2020 z perspektywą do roku 2024	Zaleca się aktualizację programu po zakończeniu czasu jego obowiązywania, zgodnie z założeniami strategii rozwoju
Ochrona zabytków	Gminny Program Opieki nad Zabytkami	Zaleca się opracowanie programu
Gospodarka komunalna	Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Suchożebry na lata 2018-2023	Zaleca się aktualizację programu po zakończeniu czasu jego obowiązywania
	Plan wykorzystania gminnego zasobu nieruchomości	Zaleca się opracowanie programu
	Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urzędzeń Wodociągowych i Urzędzeń Kanalizacyjnych	Zaleca się opracowanie dokumentu

Obszar tematyczny	Dokument	Wytyczne
Polityka społeczna	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Suchożebry na lata 2021-2030	-
	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii	Zaleca się opracowanie dokumentu
	Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	Zaleca się opracowanie dokumentu
	Gminny Program Wspierania Rodziny	Zaleca się opracowanie programu
Współpraca	Program Współpracy Gminy Suchożebry z organizacjami pozarządowymi na rok 2023	Zaleca się coroczne opracowywanie dokumentu, uwzględniając założenia strategii rozwoju
Finanse publiczne	Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Suchożebry na lata 2023-2027	Dokument zgodny z założeniami strategii rozwoju. Stanowił podstawę to określenia ram finansowych strategii rozwoju.

Źródło: Opracowanie własne.

IX. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring

Monitoring strategii rozwoju stanowi kluczowe narzędzie w zakresie oceny efektów realizowania założeń dokumentu. Rzetelny monitoring przeprowadzony za pomocą poszczególnych wskaźników stanowi podstawę do podejmowania decyzji w zakresie zasadności przeprowadzanych interwencji. W przypadku strategii rozwoju, będącej dokumentem określającym politykę rozwojową o charakterze długofalowym, należy mieć na uwadze dynamicznie zmieniające się uwarunkowania, na które gmina Suchożebry nie ma bezpośredniego wpływu. Stąd też proces monitoringu jest jednym z najistotniejszych elementów programowania dokumentu, pozwalającym na szybkie reagowanie wobec zachodzących zmian społeczno-gospodarczych.

Określone wskaźniki nawiązują do idei wyznaczonych celów strategicznych, dzięki czemu ocena uzyskiwanych rezultatów będzie efektywna i w sposób szczegółowy ukazywała stopień ich realizacji na przestrzeni lat.

Kluczowym aspektem w ramach określonych wskaźników monitoringu jest dostępność źródła pozyskania danych. Z tego względu opierają się one głównie na statystykach publicznych (Główny Urząd Statystyczny, dane Urzędu Gminy Suchożebry), co umożliwi pozyskiwanie danych odpowiedniej jakości, aktualności, powszechności i dostępności. Rokiem bazowym dla opracowywanych pomiarów będzie ostatni rok poddany analizie w *Diagnozie strategicznej na potrzeby tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030*, tj. 2021.

Monitoring z realizacji Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry na lata 2023-2030 przeprowadzany będzie co rok, co umożliwi bieżące nadzorowanie postępów oraz podjęcie odpowiednich działań w przypadku wystąpienia niekorzystnych tendencji. Osiągane wyniki będą publikowane w przedmiotowym raporcie z monitoringu Strategii i udostępniane do opinii publicznej. Pomiar wskaźników dokonywany będzie przez

komórki organizacyjne, które przekażą dane do Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy powołanego przez Wójta Gminy Suchożebry.

Wyznacza się proces konstrukcji mierników strategicznych, składający się z następujących etapów:

1. Analiza wytycznych – w odpowiedzi na bieżące zmiany zachodzące w otoczeniu społeczno-gospodarczym, przestrzennym oraz środowiskowym Gminy, realizatorzy i podmioty odpowiedzialne za wdrażanie niniejszej Strategii będą dostosowywać oraz aktualizować wskazane w dokumencie mierniki wyznaczające stopień realizacji zamierzonych celów. W przypadku braku możliwości pozyskania danych bądź zmiany procedury statystycznej, realizator usunie wyodrębnione w procesie tworzenia dokumentu mierniki lub przekształci dany miernik.

2. Kryteria oceny projektowanych mierników – mierniki ocenia się w aspekcie ilościowym oraz jakościowym. Wyodrębnione na etapie tworzenia Strategii mierniki ilościowe analizuje się w okresie średniookresowym oraz docelowym (tj. w roku 2026 oraz 2030).

Tabela 18. Wskaźniki monitoringu Strategii.

Lp.	Kierunki działań	Wskaźniki monitoringu	Źródło	Wartość bazowa (2021r.)	Oczekiwany trend
1.1.	Wzrost zaangażowania lokalnej społeczności w rozwój Gminy	Liczba osób uczestniczących w konsultacjach społecznych	UGS	0	wzrost
		Liczba nowopowstałych grup wolontariackich	UGS	0	wzrost
	Budowanie więzi między mieszkańcami i poczucia tożsamości lokalnej	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców	GUS BDL	3,2	wzrost
	Wzmocnienie roli organizacji pozarządowych	Liczba organizacji pozarządowych, które zrealizowały zadania zlecone przez Gminę	UGS	4	wzrost
	Upowszechnianie idei Budżetu Obywatelskiego	Liczba zgłoszonych/ zrealizowanych inicjatyw lokalnych	UGS	34	wzrost
		Kwota przeznaczona z budżetu Gminy na realizację inicjatyw lokalnych [zł]	UGS	367 570,7	wzrost
1.2.	Wsparcie jednostek organizacyjnych działających w Gminie	Liczba działań podejmowanych w celu wsparcia jednostek organizacyjnych działających w Gminie	UGS	b.d.	wzrost
	Rozwój srebrnej gospodarki uwzględniającej usługi opiekuńcze	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców [%]	GUS BDL	20,6	spadek
		Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z usług opiekuńczych	UGS	0	wzrost
	Systematyczne wspieranie osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym	Kwota wypłaconych świadczeń rodzinnych [tys. zł]	UGS	1 492,0	wzrost
	Rozwijanie działań z zakresu profilaktyki i promocji zdrowego stylu życia	Liczba zrealizowanych działań podjętych w ramach promocji aktywnego i zdrowego stylu życia	UGS	b.d.	wzrost

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SUCHOŻEBRY

Lp.	Kierunki działań	Wskaźniki monitoringu	Źródło	Wartość bazowa (2021r.)	Oczekiwany trend
		Liczba osób korzystających z dodatkowych zajęć sportowych	UGS	b.d.	wzrost
		Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych	UGS	b.d.	wzrost
	Wzrost umiejętności i kompetencji pracowników administracji publicznej	Liczba przeprowadzonych szkoleń/warsztatów podnoszących kompetencje pracowników administracji publicznej	UGS	0	wzrost
	Dokonalenie jakości usług publicznych świadczonych przez administrację lokalną, w tym elektronicznie.	Liczba pism przychodzących/ wychodzących z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej (za wyjątkiem e-mail)	UGS	100	wzrost
		Liczba przeprowadzonych badań satysfakcji w związku z działalnością administracji publicznej	UGS	0	wzrost
1.3.	Utworzenie atrakcyjnej oferty zajęć pozalekcyjnych w szkołach podstawowych podnoszących poziom edukacji	Liczba oferowanych zajęć pozalekcyjnych	UGS	b.d.	wzrost
		Wyniki z j. polskiego na egzaminie ósmoklasisty [%]	Mapa Egzaminów	62,5	wzrost
		Wyniki z matematyki na egzaminie ósmoklasisty [%]	Mapa Egzaminów	52,1	wzrost
		Wyniki z j. angielskiego na egzaminie ósmoklasisty [%]	Mapa Egzaminów	62,3	wzrost
	Modernizacja, remont i doposażenie placówek oświatowych	Kwota środków przeznaczonych z budżetu Gminy na modernizację, remont i doposażenie placówek oświatowych [zł]	UGS	2 439 952,9	wzrost
	Zwiększenie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3	Liczba dostępnych miejsc opieki nad dzieckiem do lat 3	UGS	0	wzrost
	Promowanie idei uczenia się przez całe życie	Liczba zrealizowanych wydarzeń promujących edukację w każdym wieku	UGS	0	wzrost

Lp.	Kierunki działań	Wskaźniki monitoringu	Źródło	Wartość bazowa (2021r.)	Oczekiwany trend
	Zwiększenie jakości doradztwa zawodowego na wszystkich etapach kształcenia	Liczba przeprowadzonych szkoleń/ warsztatów dotyczących możliwości rozwoju zawodowego na terenie Gminy	UGS	0	wzrost
	Wzrost umiejętności i kompetencji nauczycieli	Liczba nauczycieli uczestniczących w szkoleniach podnoszących kwalifikacje	UGS	0	wzrost
1.4.	Wspieranie funkcjonowania służb na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego	Liczba wypadków drogowych	UGS	7	spadek
	Edukacja mieszkańców w zakresie zachowania bezpieczeństwa	Liczba zrealizowanych akcji promocyjnych i edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa	UGS	b.d.	wzrost
	Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki uzależnień, w szczególności w środowisku dzieci i młodzieży	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu alkoholizmu	UGS	20	spadek
	Edukacja mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa w sieci	Liczba zrealizowanych akcji edukacyjnych w celu zwiększenia świadomości mieszkańców na temat zagrożeń wynikających z użytkowania Internetu	UGS	0	wzrost
2.1.	Tworzenie warunków do powstawania nowych, atrakcyjnych miejsc pracy	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON	GUS BDL	360	wzrost
	Wzmacnianie postaw przedsiębiorczych oraz kreatywnych wśród społeczności lokalnej	Liczba przeprowadzonych szkoleń/ warsztatów podnoszących kompetencje pracowników i przedsiębiorców	UGS	0	wzrost
	Współpraca z PUP w celu promocji dostępnych miejsc pracy i aktywizacji osób pozostających bez pracy	Liczba zorganizowanych szkoleń/staży/kursów	UGS	1	wzrost

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SUCHOŻEBRY

Lp.	Kierunki działań	Wskaźniki monitoringu	Źródło	Wartość bazowa (2021r.)	Oczekiwany trend
	Podejmowanie działań wspierających pracowników z niepełnosprawnościami oraz seniorów na rynku pracy	Liczba działań podjętych w celu zwiększenia aktywności zawodowej osób starszych i osób z niepełnosprawnościami	UGS	0	wzrost
	Organizowanie szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe mieszkańców i ich szanse na rynku pracy, w tym rozwijających umiejętności wykorzystywania nowoczesnych technologii	Liczba przeprowadzonych szkoleń/ warsztatów podnoszących umiejętności mieszkańców w zakresie wykorzystywania nowoczesnych technologii	UGS	0	wzrost
	Współpraca z innymi jednostkami/instytucjami	Liczba nawiązanych współprac z innymi jednostkami/instytucjami	UGS	0	wzrost
2.2.	Promowanie istniejących gospodarstw rolnych oraz lokalnych produktów żywnościowych	Liczba działań podjętych w celu promocji produktów regionalnych z ekologicznych gospodarstw	UGS	0	wzrost
	Wdrażanie nowoczesnych rozwiązań w obszarze rolnictwa, w tym wzrost znaczenia rolnictwa ekologicznego	Liczba przeprowadzonych szkoleń/warsztatów promujących wdrażanie ekologicznych rozwiązań w rolnictwie	UGS	0	wzrost
		Liczba działań podjętych w celu modernizacji rolnictwa	UGS	0	wzrost
	Wspieranie zrzeszania gospodarstw rolnych i producentów, zwłaszcza grup producenckich	Liczba gospodarstw rolnych/producentów zrzeszonych w grupach producenckich	UGS	0	wzrost
	Ochrona gleb do celów rolniczych	Liczba działań podjętych w celu ochrony gleb	UGS	0	wzrost

Lp.	Kierunki działań	Wskaźniki monitoringu	Źródło	Wartość bazowa (2021r.)	Oczekiwany trend
2.3.	Budowa i modernizacja dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Długość nowopowstałych dróg publicznych na obszarze Gminy [km]	UGS	b.d.	wzrost
		Długość zmodernizowanych dróg publicznych na obszarze Gminy [km]	UGS	b.d.	wzrost
	Wymiana nieefektywnego oświetlenia ulicznego	Liczba wymienionych lamp [szt.]	UGS	157	wzrost
	Promocja alternatywnych środków transportu, ze szczególnym uwzględnieniem rowerów	Liczba pasażerów korzystających z połączeń kolejowych	UGS	-	wzrost
	Poprawa dostępności komunikacyjnej, w tym poprzez zmniejszanie dysproporcji w dostępie do infrastruktury pomiędzy poszczególnymi sołectwami	Liczba sołectw nieposiadających dostępu do publicznej komunikacji zbiorowej	UGS	14	spadek
	Działania na rzecz podnoszenia komfortu i jakości korzystania z transportu zbiorowego	Liczba osób korzystających z komunikacji publicznej	UGS	b.d.	wzrost
3.1.	Rozwój sieci spójnych dróg rowerowych wraz ze stworzeniem infrastruktury towarzyszącej w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa i komfortu przemieszczania się	Długość nowopowstałych dróg rowerowych [mb]	UGS	0	wzrost
	Rozwijanie bazy turystycznej, w tym promowanie agroturystyki	Liczba nowopowstałych gospodarstw agroturystycznych	UGS	0	wzrost

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SUCHOŻEBRY

Lp.	Kierunki działań	Wskaźniki monitoringu	Źródło	Wartość bazowa (2021r.)	Oczekiwany trend
3.2.	Budowanie marki turystycznej i produktów turystycznych	Wypracowanie marki turystycznej gminy Suchożebry	UGS	-	realizacja zadania
		Liczba wdrożonych produktów turystycznych	UGS	-	wzrost
	Promocja lokalnych wydarzeń turystycznych, kulturalnych i sportowych, w tym poprzez wykorzystanie narzędzi internetowych	Liczba zorganizowanych wydarzeń (ogółem)	UGS	26	wzrost
	Stworzenie broszury marketingowej, promującej najciekawsze przestrzenie turystyczne oraz ofertę spędzania czasu wolnego w Gminie	Opracowanie broszury marketingowej	UGS	-	realizacja zadania
	Wdrażanie działań mających na celu zwiększenie dostępu do informacji turystycznej w regionie	Liczba narzędzi komunikacji społecznej wykorzystywanych do promocji turystyki (strony www, aplikacje, profile FB, blogi, itp.)	UGS	0	wzrost
	Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie promocji oraz uatrakcyjnienia oferty turystycznej	Liczba działań mających za zadanie uatrakcyjnić ofertę turystyczną regionu realizowanych we współpracy z obszarem NGO's	UGS	0	wzrost
3.3.	Zróżnicowanie oferty kulturalnej Gminy adekwatnie do potrzeb różnych grup wiekowych	Liczba działań mających na celu włączenie w wydarzenia kulturalne osób starszych i osób z niepełnosprawnościami	UGS	0	wzrost

Lp.	Kierunki działań	Wskaźniki monitoringu	Źródło	Wartość bazowa (2021r.)	Oczekiwany trend
	Poszerzenie oferty instytucji kultury i dostępu do ich zasobów, w tym poprzez cyfryzację	Liczba portali zawierających bazę informacyjną dotyczącą dziedzictwa kulturowego Gminy	UGS	0	wzrost
	Rozwój i promocja imprez organizowanych na terenie Gminy	Liczba imprez zorganizowanych przez jednostki kulturalne	UGS	39	wzrost
		Liczba uczestników imprez organizowanych na obszarze Gminy [os.]	UGS	900	wzrost
	Inwentaryzacja i digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego	Utworzenie strony internetowej przedstawiającej atrakcje turystyczne Gminy	UGS	-	realizacja zadania
	Pozyskiwanie środków zewnętrznych na odnowę zabytków będących własnością Gminy oraz informowanie innych właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania dofinansowania	Liczba podjętych działań renowacyjnych w budynkach zabytkowych	UGS	0	wzrost
3.4.	Popularyzacja aktywności sportowej wśród mieszkańców, w tym poprzez wsparcie działalności klubów i organizacji sportowych	Liczba klubów sportowych działających na terenie Gminy	UGS	0	wzrost
	Uzupełnienie i utrzymanie wysokiej jakości infrastruktury sportowej	Kwota przeznaczona z budżetu Gminy na uzupełnienie i utrzymanie infrastruktury sportowej [zł]	UGS	13 229,7	wzrost
	Organizacja wydarzeń sportowych o szerokim zasięgu	Liczba zorganizowanych wydarzeń sportowych	UGS	0	wzrost

Lp.	Kierunki działań	Wskaźniki monitoringu	Źródło	Wartość bazowa (2021r.)	Oczekiwany trend
	Poprawa dostępu do terenów zieleni i zagospodarowanie ich jako miejsc wypoczynku i rekreacji	Liczba działań podjętych w celu zagospodarowania terenów na funkcje rekreacyjne	UGS	3	wzrost
4.1.	Wspieranie działań związanych z wymianą źródeł ciepła na bardziej ekologiczne oraz promowanie energooszczędnego budownictwa	Liczba działań podjętych w celu zwiększenia efektywności energetycznej budynków	UGS	0	wzrost
	Zwiększanie wykorzystania i promocja OZE	Liczba instalacji OZE	UGS	0	wzrost
	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz mieszkalnych	Liczba budynków poddanych termomodernizacji	UGS	1	wzrost
	Racjonalna gospodarka odpadami	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%]	GUS BDL	56	wzrost
	Regularne monitorowanie systemu gospodarowania odpadami, w tym rekultywacja dzikich wysypisk	Liczba zrekultywowanych dzikich wysypisk	UGS	0	wzrost
	Edukacja ekologiczna mieszkańców	Liczba zorganizowanych wydarzeń promujących zachowania ekologiczne	UGS	0	wzrost
4.2.	Kształtowanie stanu zasobów wodnych, w tym zachowanie naturalnej zdolności retencyjnej na terenie Gminy	Liczba działań podjętych w celu zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji	UGS	0	wzrost

Lp.	Kierunki działań	Wskaźniki monitoringu	Źródło	Wartość bazowa (2021r.)	Oczekiwany trend
	Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie zmian klimatu	Liczba przeprowadzonych spotkań/prelekcji o tematyce zmian klimatu	UGS	0	wzrost
	Rozwój i bieżąca modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w relacji do ogółu mieszkańców Gminy [%]	GUS BDL	88,3	wzrost
		Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w relacji do ogółu mieszkańców Gminy [%]	GUS BDL	45,2	wzrost
	Utworzenie dodatkowej stacji uzdatniania wody	Liczba stacji uzdatniania wody	UGS	1	wzrost
	Dbłość o jakość i stan sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych	Kwota przeznaczona na doposażenie jednostek OSP	UGS	114 350,7	wzrost
	Stały monitoring istniejących zagrożeń	Opracowanie systemu wczesnego reagowania na wypadek kryzysu lub awarii	UGS	-	realizacja zadania
4.3.	Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami	Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych	UGS	0	wzrost
		Liczba budynków użyteczności publicznej posiadających infrastrukturę dostosowaną do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	UGS	2	wzrost
	Prowadzenie działań rewitalizacyjnych na obszarze Gminy	Środki wydatkowane na przedsięwzięcia rewitalizacyjne w roku sprawozdawczym [zł]	UGS	0	wzrost
	Systematyczne aktualizowanie dokumentów planistycznych	Liczba zaktualizowanych dokumentów planistycznych	UGS	0	wzrost
	Zwiększenie stopnia pokrycia Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	Powierzchnia Gminy objęta MPZP [%]	GUS BDL	0,2	wzrost

Lp.	Kierunki działań	Wskaźniki monitoringu	Źródło	Wartość bazowa (2021r.)	Oczekiwany trend
4.4.	Ochrona obszarów cennych przyrodniczo i zachowanie bioróżnorodności	Powierzchnia obszarów chronionych [ha]	GUS BDL	647,2	wzrost
		Liczba obiektów prawnie chronionych	GUS BDL	9	wzrost
		Liczba działań podjętych w celu zapewnienia ciągłości korytarzy ekologicznych	UGS	0	wzrost
	Ochrona i stopniowe zwiększanie powierzchni leśnych	Udział lasów w powierzchni ogółem [%]	GUS BDL	13,8	wzrost
		Liczba nowo nasadzonych drzew [szt.]	UGS	1	wzrost
	Monitorowanie i poprawa jakości powietrza	Liczba dni ze średnim 24 godzinnym stężeniem pyłu PM10 większym od 50 µg/m ³	GIOŚ	24	spadek
	Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych, w tym racjonalne gospodarowanie zasobami	Liczba JCWP znajdujących się na terenie Gminy o minimum dobrym stanie/potencjale ekologicznym	GIOŚ	0	wzrost

Źródło: Opracowanie własne.

Ewaluacja

Zgodnie z art. 10a ust.2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 225 z późn. zm.), *podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem*. Ewaluacja określana jest jako badanie jakości i efektów prowadzonych działań na podstawie poszczególnych kryteriów, na które składa się zbiór danych, ich analiza, ocena oraz informowanie o wynikach. Reasumując, badanie ewaluacyjne stanowi sposób na określenie zasadności realizacji wyznaczonych celów względem zdiagnozowanych potrzeb, dostępnych instrumentów oraz posiadanych zasobów. Ze względu na czas przeprowadzenia ewaluacji, wyróżnia się:

- W fazie przygotowywania Strategii, aby zweryfikować trafność doboru celów lub działań wobec wyników diagnozy.
- W trakcie wdrażania Strategii, w celu zdefiniowania problemów oraz określenia metod ich rozwiązania.
- Po zakończeniu okresu wdrażania Strategii, aby ocenić poziom zaspokojenia potrzeb, stopień realizacji celów oraz efekty interwencji.

Przeprowadzenie ewaluacji zakończone będzie opracowaniem raportu, będącego podstawą do wdrożenia odpowiednich rekomendacji i interwencji. Opracowanie badań ewaluacyjnych pozwoli na podniesienie jakości dokumentów wdrażanych w przyszłości.

Wśród najistotniejszych kryteriów ewaluacyjnych wyróżnia się następujące czynniki:

- 1. trafność**, określająca adekwatność określonej wizji, celów oraz kierunków interwencji względem zidentyfikowanych problemów oraz wyzwań,
- 2. skuteczność**, określająca prawidłowość wybranych działań służących osiągnięciu wyznaczonych celów,
- 3. efektywność**, określająca zasadność przewidzianych nakładów w stosunku do określonych celów oraz służąca ocenie optymalizacji zasobów.

Zaleca się zlecenie ewaluacji zewnętrznym wykonawcom w celu obiektywnej oraz niezależnej oceny jej wykonania. Nie jest to jednak zabieg konieczny. Zakres i ocenę realizacji Strategii może przeprowadzić powołany do tego zespół ekspertów. Jednakże, rekomenduje się w tym względzie pomoc ze strony zewnętrznych jednostek, takich jak: mieszkańcy, podmioty gospodarcze, rolnicy, inwestorzy, jednostki pomocnicze, którzy powinni brać udział w ocenie przeprowadzonych działań w ujęciu całościowym.

**Wszystkim zaangażowanym uczestnikom dziękujemy za aktywny udział
w procesie tworzenia Strategii Rozwoju.**

X. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW, TABEL I ZAŁĄCZNIKÓW

Spis rysunków

Rysunek 1. Elementy struktury osadniczej wraz z układem komunikacyjnym w Gminie.	26
Rysunek 2. System przyrodniczy gminy Suchożebry.	29
Rysunek 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Suchożebry.	32
Rysunek 4. OSI wskazane w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego.	41
Rysunek 5. OSI wyodrębnione na terenie gminy Suchożebry.	43
Rysunek 6. Obszary zagrożone suszą w granicach gminy Suchożebry.	56
Rysunek 7. Koncepcja tras rowerowych ujętych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego.	60

Spis wykresów

Wykres 1. Dochody i wydatki bieżące budżetu gminy Suchożebry na lata 2023-2027.	67
Wykres 2. Wydatki majątkowe i bieżące budżetu gminy Suchożebry.	68
Wykres 3. Wydatki majątkowe, nadwyżka operacyjna oraz kwota prognozowanej nadwyżki budżetu przeznaczana na spłatę kredytów, pożyczek i wykup papierów wartościowych.	69

Spis tabel

Tabela 1. Wykaz użytych skrótów.	5
Tabela 2. Charakterystyka JCWP na obszarze gminy Suchożebry.	27
Tabela 3. Charakterystyka JCWPd na obszarze gminy Suchożebry.	28
Tabela 4. Charakterystyka GZWP na obszarze gminy Suchożebry.	28
Tabela 5. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry z Umową Partnerstwa Polski i Unii Europejskiej na lata 2021-2027.	45

Tabela 6. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry z Agendą 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju.....	46
Tabela 7. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).....	49
Tabela 8. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry z KSRR 2030.....	50
Tabela 9. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry ze Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2030.....	52
Tabela 10. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry z Polityką ekologiczną państwa 2030 - strategią rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.....	54
Tabela 11. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ „Innowacyjne Mazowsze”.	57
Tabela 12. Inwestycje celu publicznego wskazane do realizacji w Planie zagospodarowania województwa mazowieckiego.	59
Tabela 13. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry ze Strategią Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030.....	61
Tabela 14. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry z Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Suchożebry.....	62
Tabela 15. Koordynowanie procesu wdrażania założeń Strategii.....	65
Tabela 16. Projekty inwestycyjne wskazane do realizacji w najbliższych latach.	71
Tabela 17. Najważniejsze dokumenty wykonawcze na poziomie gminnym.....	74
Tabela 18. Wskaźniki monitoringu Strategii.	78